

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Юридичний факультет**

Кафедра трудового, господарського та екологічного права

Завдання для практичних занять із курсу

**Екологічне право України
для студентів
4 курсу денної форми навчання**

Луцьк - 2012

УДК 349. 6 (477)(076.5)

ББК 67. 407 (4 УКР) Я 73-5

З - 13

Рекомендовано до друку методичною радою юридичного факультету Волинського національного університету імені Лесі України (протокол № 9 від 4.04. 2012р.)

Завдання для практичних занять із курсу Екологічне право України для студентів 4 курсу денної форми навчання / уклад. Решетник Л. П. – Луцьк: друк ПП Іванюк В. П., 2012. – 108 с.

Навчально-методичне видання підготовлено з метою забезпечення самостійної роботи студентів при підготовці до практичних занять з курсу «Екологічне право України». Для самостійної роботи студентам рекомендуються: відповідна наукова та фахова монографічна й періодична література, перелік основних нормативно-правових актів, задачі. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю.

© Решетник Л.П., 2012

© Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВСТУП

Нормативний курс „Екологічне право України” розрахований на студентів юридичного факультету з метою засвоєння ними наукових положень, положень національного екологічного законодавства, набуття навичок його застосування у правореалізуючій, правоохоронній, природоохоронній, правозахисній діяльності.

Навчальна дисципліна „Екологічне право України” викладається студентам IV курсу юридичного факультету у 1 семестрі. Форма підсумкового контролю - іспит.

Мета і завдання навчальної дисципліни. Підготовка фахівців з правознавства передбачає наявність у них знань про правове регулювання відносин у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки.

Курс „Екологічне право України” спрямований на опанування студентами юридичного факультету теоретичних знань і формування у них практичних умінь та навичок щодо самостійного розв’язання практичних проблем, які виникають у процесі реалізації екологічної правосуб’єктності учасників екологічних правовідносин, правильного застосування норм екологічного законодавства, які об’єднуються в інтегровану спільність природоресурсного, природоохоронного (середовищеохоронного) та антропоохоронного спрямування.

Вивчення цієї дисципліни в 1 семестрі IV курсу закладає основу для використання студентами одержаних знань щодо опанування інших еколого-правових дисциплін, в процесі подальшого навчання, в тому числі, за програмами підготовки “спеціалістів”, “магістрів”.

Предмет навчальної дисципліни. Предметом цієї дисципліни є екологічне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна.

Вимоги до знань та вмінь. *Студент повинен знати:* положення Конституції України, основних міжнародних актів, в тому числі щодо формування системи правових норм у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки, зокрема, положення Законів України “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про тваринний світ”, “Про рослинний світ”, “Про охорону атмосферного повітря”, “Про природно-заповідний фонд України”, “Про курорти”, “Про

екологічну мережу”, “Про екологічну експертизу”, „Про екологічний аудит”, положення Земельного, Водного, Лісового кодексів України, Кодексу України про надра та інших, підзаконних актів – указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства екології та природних ресурсів України та інших центральних органів виконавчої влади, які спрямовані на регулювання правовідносини щодо забезпечення системи екологічних прав громадян України, раціонального використання природних ресурсів як національного надбання, охорони при цьому навколишнього природного середовища, попередження виникнення небезпек для життя і здоров'я громадян та довкілля від проявів надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.

Студент повинен вміти: застосовувати одержані теоретичні знання щодо правового регулювання відносин в галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки на практиці; самостійно вирішувати практичні завдання, використовуючи положення відповідних нормативно-правових актів; правильно визначати предмет та об'єкт еколого-правового конфлікту, обсяг прав та обов'язків суб'єктів екологічних правовідносин, визначати правовий механізм їх реалізації в конкретних ситуаціях.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми підготовки. Навчальна дисципліна “Екологічне право України” є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” за спеціальністю „Правознавство” напряму підготовки „Право” на юридичному факультеті Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Для успішного вивчення даного курсу студентами IV курсу необхідна наявність знань з правознавства, розуміння основних правових понять і категорій, а також наявність основ знань з окремих галузей права: конституційного, адміністративного, господарського, цивільного та інших. З метою отримання та закріплення знань із навчального курсу розроблені плани семінарських занять які передбачені програмою в обсязі 26 годин.

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

Система оцінювання знань студентів за курсом “Екологічне

право України” включає поточний, модульний та підсумковий семестровий контроль знань (іспит). Контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Важливим складовим елементом контролю знань є поточний контроль. Види поточного контролю обираються викладачем, який веде практичні заняття, за погодженням з лектором та у відповідності з робочою програмою. Видами поточного контролю можуть бути опитування, контрольні роботи, тести, колоквіуми.

При поточному контролі під час практичних занять оціні підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях, активність при обговоренні питань, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань, практичних завдань (казусів), експрес-контролю у формі тестів, письмових контрольних робіт, в тому числі модульних підсумкових, результати виконання індивідуальних завдань.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №1

Тема1 Поняття, предмет, метод, принципи та система екологічного права України.

1. Передумови виникнення та становлення галузі екологічного права України.
2. Поняття екологічного права. Сучасні концепції екологічного права. Перспективи розвитку галузі екологічного права.
3. Предмет екологічного права. Екологічні правовідносини та їх види.
4. Методи екологічного права. Поняття та види, особливості застосування в правовому регулюванні екологічних відносин.
5. Принципи екологічного права.
6. Система екологічного права.

Завдання

Дайте обґрунтовану відповідь на такі теоретичні питання:

1. Що означає термін «екологія»? Порівняйте поняття «екологія» та «екологічне право».
2. Який зв'язок на вашу думку екологічного права з такими галузями як: цивільне право, адміністративне право, фінансове право?
3. Чим відрізняються екологічні відносини від інших суспільних відносин та як це впливає на їх правове регулювання?

Рекомендована література :

Основні джерела: 3, 6, 30,86-87, 76-78, 231, 249.

Додаткові джерела: 30, 98-104, 119, 123, 132 -135, 137, 147,151-154, 172-173, 184, 196, 208.

Нормативно-правові акти: 1- 34, 91-96.

Тема №2

Суб'єкти та об'єкти екологічних правовідносин.

1. Поняття об'єктів екологічного праваЮ їх особливості, їх диференціація.
2. Диференційні об'єкти екологічних правовідносин та їх характеристика.
3. Інтеграційні об'єкти екологічних правовідносин та їх характеристика.
4. Комплексні об'єкти екологічних правовідносин та їх характеристика.
5. Суб'єкти екологічних правовідносин. Види, особливості.

Питання до теми:

1. Назвіть екологічні правовідносини об'єктом яких є здоров'я людини.?
2. Назвіть екологічні правовідносини суб'єктом яких є держава

Рекомендована література

Основні джерела: 6, 26, 30,86-87, 76-78,234,242, 249.

Додаткова література: 27, 33-35,48-49, 68,98, 101, 108, 156, 159,170, 213, 215.

Нормативно-правові акти: 1- 34, 91-96.

Тема №3 Право природокористування в Україні

1. Поняття, зміст і принципи права природокористування.
2. Види права природокористування.
3. Суб'єкти права природокористування та їх правосуб'єктність.
4. Об'єкти права природокористування.
5. Права та обов'язки природокористувачів.
6. Підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування.

Практичні завдання

1. Порівняйте зміст термінів: природокористування та право природокористування.
2. Наведіть приклади природокористування суб'єктами якого ви були особисто.
3. **Порівняйте між собою такі види природокористування:** використання дикорослих рослин, для власних потреб та збирання квітів з метою продажу; вилов риби у водоймищах загального використання; вилов риби у водоймищі де є риборозведення;
Що є підставою для виникнення наступних видів природокористування: плавання на човні у ставку який відноситься до водних об'єктів місцевого значення; заготівля живиці; наукове вивчення диких тварин, відпочинок у приміській зоні відпочинку.

Завдання №2

Одержавши в оренду земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства площею 2 га. громадянин Семенов П. уклав договір з громадянином Рябченко Л., за яким передав останньому у користування зазначену земельну ділянку. Договором передбачалось, що Рябченко буде передавати Семенову половину врожаю. Укладення такого договору Семенов пояснював своєю хворобою, яка не дає йому можливості особисто обробляти земельну ділянку.

Через 2 місяці Рябченко за згодою Семенова збудував на цій земельній ділянці теплицю.

Сільська рада винесла рішення про розірвання договору оренди з гр. Семеновим у зв'язку із порушенням ним умов договору оренди.

Дайте правову оцінку ситуації.

Вирішіть справу.

Завдання №3

Петренко із друзями виїхали на відпочинок у лісозахисну зону поблизу річки. Там вони розмістили під тентом автомобілі, розвели вогнище. Чоловіки стали ловити рибу, а Петренко вирішив помити автомобіль у річці.

За цим заняттям їх затримав інспектор з охорони довкілля, який склав протокол про порушення вимог загального та

спеціального природокористування.

У суді Петренко пояснив, що його друзі здійснювали рибальство незабороненим способом, а машину він мив спеціальним шампунем. Що ж стосується багаття, то наскільки йому відомо, заборони з цього приводу немає.

1. Дайте правову оцінку ситуації
2. Вирішіть справу.

Завдання №4

За рішенням райдержадміністрації встановлено плату за проїзд центральними вулицями міста, заборонено проїзд автотранспорту через торговельну площу, набережною річки, підвищено плату за перебування громадян у гідропарку, зеленій зоні міського лісу, розташування наметів у зоні відпочинку пляжу та збирання грибів і ягід у лісозахисній частині приміської території.

Автооб'єднання "Авто-сервіс" оскаржило це рішення до прокурора міста, вважаючи, що порушуються права автотранспортних підприємств на загальне користування автомагістралями.

1. Дайте правову оцінку ситуації.
2. Вирішити справу.

Завдання №5

Товариство з обмеженою відповідальністю "Спектр" звернулося до районної ради з клопотанням про надання земельної ділянки для будівництва цегельного заводу, загальною площею 14,5 га. З них, зокрема передбачалось використання під кар'єр глини - 2 га, під будівництво виробничих споруд - 1,7 га., під орні землі - 11 га. та під створення штучного водоймища 0,8 га. Ці землі на праві власності належали с/г. підприємству "Урожай".

Рада задовольнила клопотання товариства.

Через місяць голова с/г. підприємства подав до суду позов про визнання рішення ради незаконним.

1. Дайте правову оцінку ситуації.
2. Вирішити справу.

Завдання №6

Житель міста Горохів гр. С на належній йому території розпочав будівництво колодязя, маючи на меті використовувати підземні води для побутових і господарських потреб за допомогою спеціального технічного приладу (відцентрового насоса).

Під час проведення робіт його відвідав інспектор гірничого нагляду, який виніс постанову про припинення робіт та наклав на гр. С штраф у розмірі 400 гривень, зазначивши, що останній порушив вимоги чинного законодавства.

Гр. С звернувся до суду із вимогою про усунення перешкод у користуванні природним об'єктом, стягнення збитків, заподіяних незаконним рішенням.

Вирішити справу.

Завдання №7

Громадянка Н. яка є жителькою міста, має дачну присадибну ділянку за містом біля лісу та неподалік від невеличкої річки. Оскільки влітку біля річки майже ніхто не відпочиває, вона вирішила за 20 м від берега розорати земельну ділянку для городництва, щоб їй було зручніше господарювати. За земельною ділянкою громадянка Н. викопала яму глибиною 3 м для скидання сміття та інших відходів.

1. Які види природокористування наведені в даній задачі?
2. Чи потрібно громадянці Н. отримувати якісь дозволи для користування земельною ділянкою (на основі якого нормативного акта)?
3. Дайте правовий аналіз діям громадянки Н.

Завдання №8

Громадянин Панасюк В., купивши земельну ділянку сільськогосподарського призначення і виявивши, що на глибині 25 метрів є родовища торфу, розпочав його видобувати. Згодом він став використовувати спеціальне обладнання, щоб полегшити видобування торфу. Одного разу до нього прийшов інспектор місцевого органу виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр і заявив, що на громадянина Панасюка накладено штраф за нецільове використання земельної ділянки без відповідного дозволу, а також за те що він не сплачував плати за користування

надрами. Панасюк В. заперечував свої неправомірні дії, відмовився сплатити штраф і наступного ж дня подав позов до суду на незаконні дії інспектора.

Вирішіть ситуацію, використовуючи нормативні акти, що регулюють дані відносини.

Завдання № 9

Під час відкриття сезону полювання з метою здійснення контролю за станом ведення мисливського господарства в області, перевірки наявності дозвільної документації й правильності ведення відстрілів, проведення роз'яснювальної роботи серед мисливців та працівників господарств держекоінспекцією було організовано перевірки двома рейдовими групами, до складу яких увійшли держекоінспектори та громадські інспектори з охорони довкілля.

Проведені рейдові перевірки виявили 14 порушень вимог природоохоронного законодавства, з них за незаконне полювання на пернату дичину-11. Громадянин Захарченко А. заперечив проти накладення на нього адміністративного стягнення, оскільки протокол щодо нього був складений громадським інспектором, а він не є представником влади і не може мати таких повноважень.

1. Визначити види правовідносин.
 2. Яким законодавством регулюються дані правовідносини?
 3. Які особливості має управління в галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу?
 4. Чи є протокол громадського інспектора підставою для притягнення до юридичної відповідальності?
- Вирішити справу.

Завдання № 10

Згідно з рішенням міської ради частина міських лісових угідь разом з водоймою, що на них знаходиться, природним національним парком, регіональним ландшафтним парком, історико-культурним заповідником віднесені до категорії рекреаційної території з обмеженим режимом їх господарського та комунально-складського використання. Начальник міжрайонного лісового господарства Синицький О. оскаржив це рішення до господарського суду, вважаючи, що зміну цільового використання

лісових угідь здійснено з порушенням чинного законодавства.
Визначити коло суспільних правовідносин. Чи підлягає скарга задоволенню?
Вирішити справу.

Завдання № 11

Геологорозвідувальне підприємство “Надропроєкт” проводило пошукові роботи по розвідці корисних копалин у гірських районах Прикарпаття. Роботи проводились із використанням вибухівки. При черговому підриві відбувся зсув гірських пластів. При цьому каменепадом завалило декілька полонин, на яких проводили випас свійської худоби жителі с. Микуличі. Тектонічні зрушення призвели до зникнення джерела із водою, яка мала лікувально-оздоровчі властивості; завали унеможливили проїзд автомобільного та гужового транспорту по одній із доріг до села, до частини якого тепер доводилось діставатись, лише роблячи великий об’їзд.

При зустрічі директора “Надрапроєкт” із головою сільської ради с. Микуличі перший зазначив, що характер виконуваних його підприємством робіт обумовлює настання подібних випадків, а тому до цього потрібно ставитись із розумінням. Підприємство згідне компенсувати шкоду, завдану громадянам та юридичним особам. Проте шкоду, заподіяну об’єктам природи, підприємство відшкодовувати відмовляється. Наслідки зсуву повинні бути усунуті відповідними державними органами за рахунок державного бюджету.

Голова сільради, невдоволений результатами переговорів, звернувся у юридичний відділ районної державної адміністрації.

1. Визначити коло суспільних правовідносин.
2. Яке роз’яснення має бути надане?

Вирішити казус.

Завдання №12

Частина території Лузанівки опинилася у другій охоронній зоні (зоні обмежень) лікувально-оздоровчої місцевості „Куяльник”, у зв’язку з тим що житлові будинки у її межах не обладнані каналізацією мешканці Лузанівки звернулися із проханням роз’яснити, чи мають вони право на підключення до каналізаційної мережі міста Одеси і до кого слід для цілого звертатися.

1. Який правовий режим охоронних зон лікувально-оздоровчих місцевостей?
2. Чи розрізняється правовий режим округів і зон санітарної охорони лікувально-оздоровчих місцевостей і курортів?
Надати кваліфіковану відповідь на питання мешканців.

Рекомендована література

Основні джерела: 6, 26, 30,86-87, 76-78,234,242, 249.

Додаткова література: 27, 33-35,48-49, 68,98, 101, 108, 156, 159,170, 213, 215.

Нормативно-правові акти: 1- 34, 91-96, 120-139.190-200.

Тема №4 Право власності на природні ресурси в Україні

1. Становлення в Україні різних форм власності на природні ресурси/характеристика нормативно-правових актів/.
2. Форми права власності на природні ресурси.
3. Суб'єкти і об'єкти права власності на природні ресурси.
4. Зміст права власності на природні ресурси.
5. Форми і методи охорони права власності на природні об'єкти та ресурси.

Практичні завдання.

Завдання №1

Гр. Романюк Т. звернувся до суду з позовом про повернення колекції червоноволої казарки, затриманої митними службами при переміщенні через кордон.

У заяві Романюк відмічав, що цю колекцію він придбав у власність за кордоном, де перебував на міжнародному конгресі захисників диких тварин і рішення митниці не можна вважати законним, оскільки хоч цей вид тварин в Україні занесений до Червоної книги але придбаний був за кордоном. Зокрема, перебуваючи з екскурсією в заповіднику, йому як і деяким іншим екскурсантам, керівництвом заповідника було презентовано зазначену колекцію з метою акліматизації тварин в умовах України.

Цю колекцію Романюк збирається експонувати і розводити в місцевому зоопарку який приватизований 10.07.2002 року товариством охорони диких тварин, головою правління якого він є з квітня 1999 р.

1. Вирішити справу.
2. Дати правову оцінку ситуації.

Завдання №2

Група водіїв-пенсіонерів створила гаражний кооператив і звернулася до міської ради з проханням про виділення їм земельної ділянки 2 га. для будівництва гаражів з розрахунку 0.01га. на один гараж. При цьому ставилось питання про доцільність передачі у власність ставка-копані для миття автомобілів.

Рада задовольнила заяву частково і винесла рішення про передачу у власність 1га. земель міської забудови. Голова кооперативу звернувся до суду із позовом про неправомірність такого рішення.

1. Вирішити справу.
2. Дати правову оцінку ситуації.

Завдання №3

Працівники екологічної інспекції з охорони Чорного моря затримали групу осіб на рибальському сейнері що без відповідного дозволу виловлювали рибу за межами територіальних вод.

Вимоги щодо відшкодування шкоди, заподіяної власності держави незаконним виловом риби у виключній економічній зоні, вони не визнали, посилаючись на те, що їх діяльність здійснювалась за межами територіальних вод, а отже у зоні вільного мореплавства

Вважаючи таке пояснення не обґрунтованим, екологічна інспекція з охорони Чорного моря звернулася з позовом до суду.

1. Чи підлягає позов задоволенню?
2. Вирішити справу.

Завдання №4

Громадянка К. зареєструвалася як суб'єкт підприємницької торговельної діяльності. Для розташування мережі торговельних палаток по місту вона звернулася до місцевої ради із заявою про передачу їй у власність 0,6 га землі. Голова міської ради відмовив у передачі земельної ділянки у власність, зазначивши, що при відповідному обґрунтуванні можна буде надати таку земельну ділянку на праві оренди або ж укладення договору купівлі-продажу.

Громадянка К., вважаючи таку відповідь відмовою, і то неправомірною, звернулася до суду з позовом про примусову передачу їй земельної ділянки для зайняття підприємницькою діяльністю.

1. Визначити коло суспільних відносин.
2. Який порядок набуття права власності на земельну ділянку для зайняття підприємницькою діяльністю?
3. Вирішіть справу.

Завдання №5

Громадянин Сидорчук на приватизованій ним для дачного будівництва земельній ділянці обладнав рекреаційну зону: парк атракціонів. Виконавчий комітет селищної ради, вважаючи, що згідно з законом рекреаційні зони можуть утворюватися тільки рішенням місцевої ради, подав позов до суду про припинення діяльності гр. Сидорчука з експлуатації парку атракціонів.

1. Чи можуть фізичні особи утворювати рекреаційні зони?
2. Чи порушив гр. Сидорчук закон, утворивши рекреаційну зону на своїй земельній ділянці?
3. Яке рішення має прийняти суд?

Основні джерела: 6, 26, 30, 86-87, 76-78, 234, 242, 249.

Додаткова література: 27, 33-35, 48-49, 68, 98, 101, 108, 156, 159, 170, 213, 215.

Нормативно-правові акти: 1- 34, 91-96, 120-139. 190-200

Контрольні питання до змістовного модуля 1.

1. Екологічна функція держави в сучасних умовах. Концепція національної екологічної доктрини.
2. Раціональне використання природних ресурсів, охорона довкілля та гарантування екологічної безпеки – мета екологічної політики держави.
3. Науково-правові концепції взаємодії суспільства і природи. Становлення екологічного права.
4. Предмет екологічного права. Поняття та види екологічних правовідносин.
5. Поняття і види об'єктів екологічного права. Співвідношення об'єктів природи та природних ресурсів у системі екологічного права.
6. Екологічні системи, природні комплекси, ландшафти як об'єкти правового регулювання використання та охорони.
7. Навколишнє природне середовище як інтегрований об'єкт екологічного права.
8. Життя і здоров'я громадян в системі об'єктів охорони екологічного права.
9. Методи екологічного права. Імперативи та пріоритети екологічного права.
10. Принципи екологічного права.
11. Функції екологічного права.
12. Поняття та система екологічного права. Співвідношення екологічного, природоресурсного та природоохоронного права. Співвідношення екологічного права та законодавства.
13. Місце екологічного права у національній системі права.
14. Екологічне право як комплексна галузь права, наука та навчальна дисципліна.
15. Система навчального курсу “Екологічне право”.
16. Поняття джерел екологічного права та їх види.
17. Конституція України як основне джерело екологічного права.
18. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” як інтегроване джерело екологічного права.
19. Природоресурсові закони та кодекси як диференційовані джерела екологічного права.
20. Природоохоронні закони України як комплексні джерела екологічного права.
21. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела екологічного права.
22. Екологічні стандарти в системі джерел екологічного права.

23. Джерела права екологічної безпеки.
24. Міжнародно-правові акти у системі джерел екологічного права.
25. Місце роз'яснень вищих судових інстанцій щодо застосування екологічного законодавства у системі джерел екологічного права.
33. Поняття та основні ознаки права власності на природні ресурси.
34. Об'єктивне та суб'єктивне право власності на природні ресурси.
35. Об'єкти та суб'єкти права власності на природні ресурси.
36. Зміст права власності на природні ресурси.
37. Правові форми права власності на природні ресурси.
38. Підстави виникнення, зміни та припинення права власності на природні ресурси.
39. Форми і методи охорони та захисту права власності на природні ресурси.
40. Поняття та види права природокористування.
41. Принципи права природокористування.
42. Пріоритети права природокористування.
43. Об'єктивне та суб'єктивне право природокористування.
44. Особливості права орендного природокористування.
45. Об'єкти та суб'єкти права природокористування.
46. Зміст права природокористування.
47. Права та обов'язки суб'єктів права природокористування.
48. Підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування.
49. Значення договорів у виникненні права природокористування.
50. Форми і методи охорони і захисту прав суб'єктів правовідносин природокористування.

Змістовий модуль №2

Тема 5 Управління в галузі екології та його функції

1. Поняття, юридичні ознаки та зміст управління в галузі екології.
2. Види управління в галузі екології
3. Система органів управління в галузі екології
 - органи загальної компетенції

- органи спеціальної компетенції
4. Функції управління в галузі екології.
- екологічна експертиза
 - стандартизація
 - контроль і нагляд.
 - екологічне планування і прогнозування
 - ведення кадастрів природних ресурсів
 - моніторинг природного середовища.
 - екологічний аудит

Основні джерела: 6, 11, 14, 16, 19, 21, 26, 42, 49, 75-78, 84, 89, 179, 249.

Додаткова література: 27, 29, 33-36, 47, 51, 57, 59, 63, 72, 94, 97, 99, 136, 174, 177, 224.

Нормативно-правові акти: 1- 65, 70, 75-77, 79-82, 86, 88, 90-93, 104, 111, 114-122, 130, 133, 138-139, 144, 158-160, 191, 200.

Практичні завдання.

Завдання №1

Під час підготовки кадастрових відомостей про наявні показники якості і кількості земель та полезахисних лісонасаджень управління земельних ресурсів прийняло рішення про невключення до обліку полезахисних лісонасаджень.

Державний інспектор управління мінекології оскаржив рішення до суду. Суд відмовив у розгляді справи, вважаючи її непідвідомчою.

1. Визначити коло правовідносин.
2. Який порядок ведення кадастрів природних ресурсів?
3. Вирішити справу.

Завдання №2

Під час перевірки додержання екологічного законодавства на виробничій фірмі “Полімер” було встановлено, що в межах промислової зони здійснювалось будівництво гуртожитку та профілакторію для працівників підприємства.

Проектна документація була затверджена без висновків екологічної експертизи. Крім того, було виявлено, що очисні споруди

тимчасово не працюють з метою економії електроенергії.

Управління мінекології винесло постанову про накладення адміністративного штрафу на керівника фірми та про припинення діяльності підприємства.

1. Визначити коло правовідносин.
2. Визначити функції управління, дати їх характеристику.
3. Дати правову оцінку ситуації.

Завдання №3.

Громадський інспектор з охорони навколишнього природного середовища, перебуваючи у виробничій зоні місцевого цементного заводу став свідком аварійного викиду відходів в атмосферне повітря. Прибувши на місце скоєння правопорушення, інспектор вимагав, щоб йому надали можливість зафіксувати вказаний факт, але охорона цементного заводу відмовила йому, вказавши, що робочий час закінчено і нікого з керівників заводу немає, крім майстра цеху другої зміни.

Громадський інспектор склав протокол про це правопорушення, який направив в управління мінекології для притягнення винних до відповідальності.

На підставі цього протоколу на директора заводу та головного інженера, було накладено адміністративні штрафи, які вони оскаржили до суду, посилаючись на те, що складений протокол не був ними завізований.

1. Визначити коло правовідносин
2. Чи є протокол громадського інспектора підставою для притягнення до юридичної відповідальності?
3. Вирішити справу.

Завдання 4

Створене в травні 2008 року ЗАТ «Волиньцукор» звернулося до Державного управління мінекології у Волинській області з клопотанням про видачу дозволу на спеціальне водокористування на термін 10 років.

1. Розкрити особливості даних правовідносин.
2. Дати відповідь на ряд наступних питань:
 - Чи уповноважене Державне управління охорони навколишнього природного середовища у Волинській області видавати такі дозволи?

- У який термін державний орган повинен видати дозвіл?
- Назвіть реквізити дозволу на спеціальне водокористування.
- До якого виду спеціального водокористування відноситься термін 10 років, про який клопоче ЗАТ «Волиньцукор»?
- Кому повинне надати ЗАТ «Волиньцукор» копії отриманого дозволу на спеціальне водокористування?
- Яким органом здійснюється припинення права спеціального водокористування?
- Перерахуйте підстави для припинення права спеціального водокористування.
- Що потрібно робити ЗАТ «Волиньцукор» в тому разі коли державний орган відмовиться видати дозвіл на підставі того, що не було здійснено оплату за видачу дозволу та погодження клопотань?

Завдання 5

На сході селян в Млинівській селищній раді голова ради виніс на обговорення питання про місцеві сміттєзвалища. Громадяни були обурені ситуацією в селищі з приводу даного питання, оскільки конкретно відведеного місця для відходів сміття не було і забрудненість села була дуже високою.

1. Які повноваження в даному випадку має голова селищної ради?
2. Якими нормативно-правовими актами він повинен керуватися?
3. Назвати санітарно-епідемічні норми, яких потрібно дотримуватись при відведенні місця для сміттєзвалища.
4. Ваші дії на місці голови селищної ради.

Задача №6

Житель селища Локачі Мельничук Є. на належній йому ділянці розпочав роботи з видобутку вапняку для своїх господарських потреб. Під час проведення перелічених робіт до нього прийшов інспектор з територіальної інспекції гірничого нагляду, який, перевіривши умови та характер проведення робіт, виніс постанову по їх припиненню та наклав на Мельничука адміністративний штраф у розмірі 450 гривень, вказавши, що Мельничук порушив вимоги чинного законодавства.

Мельничук Є. оскаржив дану постанову до суду з

проханням усунення перешкод у користуванні природними ресурсами.

1. Вказати коло правовідносин.
2. Охарактеризувати правовідносини, що склалися.
3. Вирішити справу.

Завдання №7

Членами студентської дружини охорони природи, які одночасно є громадськими інспекторами охорони навколишнього природного середовища, при проведенні рейду в басейні річки Дністер по перевірці і дотриманню екологічного законодавства було виявлено ряд порушень пов'язаних із скидами стічних вод та побутових відходів, розорювання земель та вирубування дерев на березі ріки. За всіма виявленими порушеннями було складено протоколи, які направили в Державне управління Міністерства екології у Львівській області.

1. Чи правомірні дії членів студентської дружини?
2. Яким нормативно-правовим актом регулюється діяльність громадських інспекторів охорони навколишнього природного середовища?

Завдання №8

У зв'язку з систематичним перевищенням заводом „Гігабуд” нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря, міська рада прийняла рішення про обмеження його діяльності шляхом закриття одного цеху з виробництва фарби.

Керівництво заводу оскаржило рішення міської ради до суду, посилаючись на те, що згідно з чинним законодавством, місцеві ради не мають подібних повноважень, тобто прийнятим рішенням міська рада порушила ст. 19 Конституції України.

1. Чи законним є рішення міської ради?
2. Яке рішення має прийняти суд?

Тема №6. Екологічні права і обов'язки громадян.

1. Поняття та історичні аспекти виникнення та правового

- закріплення екологічних прав людини.
2. Види екологічних прав людини.
 3. Характеристика змісту екологічних прав громадян.
 4. Обов'язки громадян в галузі екології.
 5. Гарантії реалізації екологічних прав громадян .
 5. Способи захисту екологічних прав громадян.

Практичні завдання

Завдання №1

Громадянин Петруня С. звернувся із скаргою до прокуратури на державне управління мінекології яке, на його думку, винне у перекрученні екологічної інформації. Управління характеризувало екологічну обстановку, як сприятливу для проживання.

Однак місцеве радіо повідомило, що тільки завод хімічних реактивів через застаріле устаткування щоденно викидає в довкілля близько 15 видів шкідливих речовин які перевищують ГДК в 20 -30 разів.

Аналогічні факти наводились у виступі головного санітарного лікаря міста на сесії міської ради. Крім того, у його виступі вказувалось на різке збільшення захворювань серед дітей, внаслідок погіршення екологічної обстановки в місті.

1. Які порушення екологічних прав громадян мали місце в наведеній ситуації?
2. Як можна вирішити справу по суті?

Завдання №2

Члени громадської організації “Екологічний форум”, звернулись до міської ради з вимогою прийняти рішення про припинення діяльності металургійного комбінату, яка є екологічно шкідливою і тим самим порушує їх право на безпечне для життя та здоров'я довкілля.

На обґрунтування висунутих вимог у зверненні наводилися факти викидів забруднюючих речовин, скидів, які значно перевищували нормативи екологічної безпеки, відмічалось, що почастишали випадки захворювання населення, яке проживає поблизу комбінату, про що є висновки органів санітарного нагляду та місцевого лікувального закладу.

Міська рада відмовила у позитивному вирішенні питання

посилаючись на те, що прийняття такого рішення не входить до її повноважень.

1. Розкрийте характер суспільних правовідносин, що склались.
2. Чи порушені в даному випадку екологічні права громадян?
3. Які засоби та форми їх захисту передбачає чинне законодавство?

Завдання №3.

На стадії попереднього вибору земельної ділянки під будівництво заводу синтетичних матеріалів ініціативна група громадян, стала вимагати від селищної ради їх участі в обговоренні матеріалів по проекту даного будівництва заводу, який є джерелом підвищеної небезпеки для довкілля та жителів селища.

Голова селищної ради відхилив цю вимогу, зазначивши, що фахівців у галузі екології в селищі немає.

Ініціативна група на чолі з гр. Семенюком.Я. направили скаргу прокурору району, в якій зазначили, що ще в минулому році вони дали голові селищної ради доручення організувати для активістів екологічного руху курси з екологічної освіти, клопотання про створення громадського об'єднання "Еко-колос". Однак голова ради відмовив їм у цьому.

1. Які екологічні права громадян порушені?
2. Як можна вирішити справу?

Завдання №4.

Податкова інспекція звернулась до місцевого суду із заявою про стягнення платежів з гр. Бойко. М за використання ним водних ресурсів і загальнопоширених корисних копалин. У суді Бойко. М пояснив, що на земельній ділянці, яка виділена йому і передана для ведення фермерського господарства, міститься ставок, який він використовує для напування худоби, є також запаси глини, гравію та піску, які він використовує для будівництва господарських споруд та шляхів. Такі ресурси, на його думку, він має право використовувати безоплатно, враховуючи, що періодично і вчасно вносить земельний податок за передану в його користування землю.

1. Розкрити особливості даних правовідносин.
2. Дати аналіз основних екологічних обов'язків громадян.
3. Вирішити справу.

Завдання 5

Для проведення державної експертизи проекту будівництва та розміщення каналізаційних систем та очисних споруд, які мав запроваджувати громадянин С., районною державною адміністрацією було створено еколого-експертну комісію.

Комісія мала визначити ступінь екологічного ризику і безпеки запланованої діяльності, здійснити комплексну, обґрунтовану оцінку об'єктів даної експертизи, встановити їх відповідність вимогам чинного екологічного законодавства, а також з'ясувати який вплив даного виду діяльності буде відбуватися на стан навколишнього природного середовища та якість природних ресурсів.

В результаті проведення експертизи еколого-експертною комісією було постановлено позитивний висновок у 10-денний строк, і в результаті чого було запроваджено будівництво каналізаційних систем та очисних споруд.

Проте даний висновок був оскаржений до суду зацікавленою фізичною особою М., оскільки останній вважає, що будівництво каналізаційної системи та очисних споруд здійснюється без дотримання державних санітарних норм, правил, гігієнічних нормативів, будівельних норм і правил, і на підтвердження своїх доводів подав відповідні документи.

1. Які суспільні відносини склалися?
2. Якими нормативними актами вони врегульовуються?
3. Яке рішення має ухвалити суд?

Завдання №6

Громадяни М. і Д. звернулися до суду із заявою про захист своїх екологічних прав, які, як вони вважали, систематично порушувалися їхнім сусідом К.

Вони обґрунтовували свої вимоги наступним чином. К., порушивши встановлені норми обладнав на дорозі загального користування, яка веде до річки, капітальну теплицю для вирощування квітів, позбавивши їх тим самим можливості користуватися не тільки землями загального користування, а й водоймою, що знаходиться поряд та з якої К. набирає воду для поливу городу і вирощування квітів. Крім того, К. займається

виготовленням з мармуру та інших каменів різних скульптур, використовуючи для обробки спеціальні пристрої (різні турбіни), які створюють неможливі для відпочинку умови «виділяючи» багато шуму.

Суд відмовив у задоволенні позовних вимог, вказавши у своїй ухвалі на непідвідомчість даного спору в судових органах.

1. Дати характеристику правовідносин, що склалися.
2. Чи допущено в даному випадку порушення екологічних прав громадян ?
3. Розглянути справу по суті.

Завдання № 7

На 33-му районі міста Луцька було розпочато будівництво автозаправної станції (АЗС). Мешканці прилеглих будинків відкрито протестували проти будівництва даної АЗС у цьому районі, посилаючись на те, що біля АЗС розташовано багато житлових будинків, недалеко є дитячий садочок, тобто люди переживають за негативний вплив на їхнє здоров'я і здоров'я їх дітей. Також вони посилаються на те, що Конституцією гарантується право на безпечне для здоров'я довкілля, а саме будівництво АЗС і її подальше використання дуже забруднить навколишню територію.

Врешті АЗС було побудовано. Мешканці прилеглих будинків подали колективний позов про заборону експлуатації АЗС, оскільки їхнє право на участь в обговоренні матеріалів будівництва даної АЗС, гарантоване пунктом „б” частини першої ст. 9 Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року було порушене: їхньої згоди на будівництво ніхто не запитував.

Представники АЗС надали суду матеріали громадського обговорення проекту будівництва АЗС, згідно з якими мешканці в цілому схвалили проект. Однак, представники мешканців прилеглих будинків запевняли, що їх не запросили на участь у зазначеному громадському обговоренні, а тому вони не мали змоги висловити свою позицію із зазначеного питання. Представники АЗС надали суду примірник газети „Регіональний вісник” у якій було опубліковано оголошення про проведення громадського обговорення. Але представники мешканців заявили, що вони не передплачують цієї газети, а тому не могли знати про проведення

громадського обговорення.

1. Поясніть чи мало місце порушення прав мешканців прилеглих будинків у ході будівництва АЗС?
2. Яке рішення має прийняти суд?

Завдання № 8

На початку липня 2011 року на околиці міста Луцька розпочалось масштабне будівництво комбінату по виготовленню біопрепаратів.

В процесі будівництва комбінату була сформована ініціативна група громадян на чолі з біологом гр.. Васильчуком (Васильчук — доктор біологічних наук, викладач університету) звернулася до місцевої державної адміністрації з пропозицією провести громадську екологічну експертизу матеріалів розміщення зазначеного об'єкту, враховуючи при цьому, що його експлуатація може суттєво погіршити екологічну обстановку в регіоні та згодом викликати непередбачені генетичні наслідки у населення, яке проживає на цій території.

Місцева державна адміністрація відмовила у їх проханні, посилаючись саме на ту обставину, що коли розглядався проект даного будівництва, то вже було проведено державну екологічну експертизу, яка нічого подібного не виявила і тому немає додаткової потреби у проведенні громадської екологічної експертизи. У відповідь на відмову Васильчук, при підтримці місцевої екологічної організації став вимагати прилюдного обговорення матеріалів будівництва даного об'єкту і звернувся до суду із скаргою на дії місцевої державної адміністрації.

1. Дайте характеристику правовідносин що склалися у цій ситуації.
2. Чи є в даному випадку порушення екологічних прав громадян?

Завдання № 9

У місті Горохові було проведено місцевий референдум з приводу спорудження у місті теплової електростанції. За результатами референдуму громадяни міста не підтримали рішення про будівництво на території міста ТЕС. Однак, міська рада, посилаючись на економічні вигоди для міста, все одно прийняла рішення про відведення земельної ділянки для спорудження ТЕС.

Громадянин Тимчеко, мешканець Горохова, подав позов до суду про скасування рішення міської ради, яке суперечить рішенню місцевого референдуму з цього питання. У відзиві на позов представники міської ради зазначили, що згідно з чинним законодавством, рішення місцевих референдумів носять рекомендаційний характер і не є обов'язковими для міської ради.

Яке рішення має прийняти суд?

Завдання № 10

До районної державної екологічної інспекції звернулась громадянка за захистом своїх порушених екологічних прав і розповіла про те, що кожного вечора невідомий забруднювач довкілля здійснює викиди забруднюючих речовин з неприємним запахом (аміак, пил) в атмосферне повітря. На думку громадянки, це здійснює підприємство, що знаходиться на сусідній вулиці. Крім цього, двірник уже декілька днів спалює сухе листя і побутове сміття біля будинку. На вимогу громадян, мешканців будинку, припинити спалювання листя та сміття він послався на те, що його немає куди вивозити, адже діяльність міського сміттєспалювального заводу тимчасово заборонена (зупинена) органами державного санітарного нагляду.

1. Визначити коло суспільних відносин, які виникають.
2. Які існують форми захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля?
3. До яких органів, крім зазначеного вище, можна звернутись за захистом порушених прав громадян у ситуації, що склалась?

Завдання №11

До державної екологічної інспекції звернулись двоє громадян. Вони розповіли, що у дворі будинку, де вони мешкають, влаштовано автостоянку та лісопильню. В результаті роботи лісопильні створюються високодецибельні шуми, відходами обробки деревини і пилом забруднюється навколишня територія. На думку громадян, крім порушення їх екологічних прав, створюється небезпека пожежі, оскільки відстань між автостоянкою та лісопильнею становить біля 20 м. У мешканців будинку частішали головні болі, з'являються алергічні реакції на пил і тирсу. Крім цього, у сусідньому парку розпочалась вирубка сухостійних та вражених омелою дерев, і громадяни побоюються,

що можуть бути знищені й здорові насадження.

1. Визначити коло відносин, що склались.
2. Які права мають громадяни-мешканці будинку, поблизу якого влаштовано зазначені об'єкти?

Завдання №12

ТОВ «Люкс-плюс» впродовж 2011 року організовували та здійснили видобування підземних прісних вод об'ємом 6000 м³ для задоволення потреб підприємства. Посадові особи ТОВ «Люкс-плюс» повідомили, що усі документи та необхідні дозволи у них наявні. Державним інспектором охорони навколишнього природного середовища було проведено перевірку та виявлено, що термін дії ліцензії ТОВ «Люкс-плюс» закінчився ще 2 роки тому, а їхня діяльність заподіяла збитки державі на загальну суму 34512 грн.

Дати правову оцінку ситуації.

Завдання №13

Адміністрація національного природного парку „Синевир ” на в'їзді до парку поставила пости, які брали плату за прохід і проїзд на територію національного природного парку. Гр. Івченко відмовився платити, посилаючись на положення Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища від 25 червня 1991 року. Він вчинив спробу проникнути на територію національного природного парку поза постами. Однак, був помічений співробітниками служби державної охорони парку і затриманий. Щодо нього співробітники служби склали протокол про адміністративне правопорушення за ст. 91 КУАП і передали його для розгляду до суду.

В свою чергу, гр. Івченко подав позов до суду про скасування незаконного рішення адміністрації національного природного парку, забезпечення безперешкодного доступу населення на територію національного природного парку і відшкодування йому матеріальної й моральної шкоди, заподіяної незаконними діями співробітників служби державної охорони парку.

1. Чи законним є рішення адміністрації національного природного парку?
2. Чи правомірними були дії співробітників служби державної охорони парку?
3. Яке рішення має прийняти суд?

Основні джерела: 6, 26, 10, 13, 18, 24, 28, 62, 67-78, 124, 206-208, 211, 214, 237.

Додаткова література: 25, 27, 37, 40, 41, 50, 53, 80, 101-107, 130, 164, 167, 183, 191, 245, 251.

Нормативно-правові акти: 7-65, 161-165, 172-175, 189-192, 216-218, 222, 267, 272, 276, 277, 280, 287.

Тема №8. Юридична відповідальність в екологічному праві

1. Поняття юридичної відповідальності в галузі екології. Проблеми позитивної відповідальності в галузі екології.
2. Особливості, ознаки, підстави та умови юридичної відповідальності в екологічному праві.
3. Склад екологічного правопорушення. Види екологічних правопорушень.
4. Види юридичної відповідальності в галузі екології.
5. Перспективи розвитку інституту юридичної відповідальності в галузі екології.

Практичні завдання

Завдання №1

Громадяни України Пилипчук, Самчук, Омельчук, під час перебування за кордоном домовились із закордонною фірмою про закупівлю партії харчових продуктів із простроченим терміном придатності, фітофармацевтичних препаратів, що містять пестициди. Вказані матеріали, продукти вони таємно переправили через кордон, реалізували їх по знижених цінах на місцевому ринку.

Внаслідок масового отруєння громадян було порушено кримінальну справу, за наслідками розслідування якої дії зазначених громадян були кваліфіковані за ст.228(7) КК України, і матеріали направлені до суду .

У той же час в інтересах потерпілих прокурор подав позов до винних осіб про відшкодування моральної та майнової шкоди заподіяної покупцям цих товарів.

Підозрювані своєї вини не визнали, вважаючи що їх дії не мають ознак вказаного злочину, а підпадають під дію ст.41(1) за порушення правил торгівлі, передбачених Кодексом України про адмін. правопорушення.

Як слід вирішити справу?

Завдання №2

За наслідками комплексної перевірки додержання екологічного законодавства акціонерною компанією по виробництву цементу встановлено, що допускаються систематичні викиди неочищених відходів в атмосферне повітря, система фільтрів відключається з метою економії електроенергії. За 3 місяці роботи через порушення техніко-екологічних нормативів кількість викидів зросла в 4 рази. Враховуючи, що компанія виступила одним із засновників спільної англо-української фірми по виробництву цементу за кордон, обмеживши тим самим його постачання на внутрішній ринок, на вимогу населення органи екологічного контролю анулювали ліцензію на видобування корисних копалин, які використовуються в процесі виробництва цементу. Акціонерна компанія звернулась з позовом до Вищого господарського суду.

Вирішити справу

Завдання №3.

Лісгосп періодично проводив сплав лісу по річці, використовуючи для цього маломірне судно. Встановлено також що, підприємство заготовляє деревину у водозахисній смузі по берегах річки, мотивуючи це зручністю підходу до місць лісосплаву.

1. Які порушення законодавства допущені в даному випадку?
2. Яку відповідальність слід застосувати до лісгоспу?

Завдання №4

Хімічний комбінат здійснив захоронення рідких відходів виробництва у виробленій шахті. Скинуті відпрацьовані води потрапили у підземні водотоки, які внаслідок цього були забруднені шкідливими хімічними речовинами. Ці забруднення потрапили у джерела централізованого водопостачання населених пунктів області.

Наслідком таких забруднень стало масове захворювання населення в одному із районів області.

1. Дайте правову оцінку цим діям.
2. Які права мають громадяни що постраждали?

Завдання №5

Виробниче об'єднання "Азот" викидає в атмосферне повітря шкідливі речовини у радіусі два кілометри у кількості, що перевищує ГДК в 2,5 рази. Обласне управління мінприроди винесло постанову про закриття виробничого об'єднання "Азот"

1. Чи правомірна така постанова?
2. Який порядок зупинення (припинення) діяльності підприємств, що забруднюють природне середовище?

Завдання №6

Із матеріалів кримінальної справи по звинуваченню адміністрації концерну "Сяйво" видно, що концерн маючи досконале і ефективне очисне обладнання систематично забруднював атмосферне повітря. За вказівкою керівництва з метою економії електроенергії на заводі відключались очисні споруди, записувалися завідомо неправдиві аналізи викидів.

Дайте правовий аналіз ситуації, кваліфікуйте дії службових осіб заводу.

Завдання №7

У літню пору у м. Соловичі громадянка С. без спеціального дозволу випасала свою корову і двоє кіз на земельній ділянці місцевого скверу. Державний інспектор з охорони навколишнього природного середовища склав протокол про адміністративне правопорушення, вважаючи дії громадянки С. неправомірними. Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення було встановлено, що розмір шкоди, заподіяної зеленим насадженням в межах міста становить 55 грн., і як наслідок ця сума була накладена до стягнення у вигляді штрафу на громадянку С.

Проте остання своїх дій, як неправомірними не визнавала, оскільки вона має право на загальне природокористування, і ніяких на це дозволів не потрібно, а також розмір визначеної

шкоди не відповідає дійсності, оскільки своєю домашню худобу вона випасала лише декілька хвилин, і взагалі розмір як такої встановити неможливо.

1. Що таке юридична відповідальність у галузі екології, і які види останньої ви знаєте?
2. Чи були дії громадянки С. неправомірними? Якщо так, то яка відповідальність може настати у даному випадку? Вирішить ситуацію.

Завдання №8

На громадянина Яруцького, який займається фермерською діяльністю, було подано позов до суду. У позові ставилися вимоги щодо спорудження капітальних споруд з дезінфекційними бар'єрами у зв'язку з тим, що територія ферми відноситься до округу санітарної охорони курортів та підпадає під зону обмежень (друга зона).

1. Визначити правомірність даних вимог.
2. Вирішити справу.

Завдання №9

В результаті виходу з ладу високонапірних насосів на території Київської напірної станції ВО "Київводоканал" відбувся скид 1500 куб. м. міських каналізаційних стічних вод в р. Либідь, а потім і в р. Дніпро. Неочищені стічні води, окрім запаху, містили хлориди, сульфати, нітрати, цинк, нафтопродукти та бруд. Це спричинило також забруднення території навколо напірної станції, відкритих водойм, в яких почала гинути риба та інші прісноводні тварини.

У ході розслідування з'ясувалось, що аварія трапилась внаслідок переповнення Правобережного розвантажувального колектору та виливу стічних вод через камеру N 14 на поверхню. До того ж, не було здійснено запобіжних заходів по захисту цоколя будівлі

насосної станції від проникнення вод в середину насосної станції.

За висновком комплексної еколого-санітарно-медичної експертизи навколишньому природному середовищу (водним, рибним, земельним ресурсам) було нанесено шкоду в розмірі 50 500 200 грн.

Природоохоронний прокурор звернувся до господарського суду з позовом до Державного комунального об'єднання водопровідно-каналізаційного господарства "Київводоканал". У судовому засіданні представник відповідача пояснив, що аварія сталися без вини працівників підприємства внаслідок недостатнього фінансування підприємства, застарілості обладнання.

1. Визначити правовідносини, що склались.
2. Хто несе ризик аварій на подібних об'єктах комунальної інфраструктури?
3. Вирішити справу.

Завдання №10

Волинською обласною державною адміністрацією було прийнято рішення про будівництво швидкісної магістралі "Луцьк -Львів". Коли будівництво розпочалося, громадська екологічна організація "Еко-Волинь" прийняла рішення про проведення громадської екологічної експертизи та проведення громадськості витребувати проект будівництва автомагістралі "Луцьк-Львів", проект відведення земельної ділянки, було залучено експертів, визначено строки проведення екологічної експертизи. Як виявилось у процесі роботи, проектна документація на швидкісну автомагістраль розроблена не була, а тому відсутні оцінки впливу на навколишнє середовище даного об'єкта та висновок державної екологічної експертизи.

1. Визначити коло суспільних правовідносин.
2. Які дії надалі можуть бути здійснені громадянами і державними органами, до відання яких відноситься вирішення цього питання?
3. Дати правовий аналіз дій суб'єктів даних правовідносин.
4. Вирішити справу.

Завдання №11

Державний екологічний інспектор під час перевірки діяльності

цегельного заводу, посилаючись на п. "г" ст. 3 Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року, видав припис керівництву заводу про необхідність переоснащення цегельного заводу відповідно до сучасних екологічно безпечних технологій.

Керівництво заводу оскаржило припис державного екологічного інспектора до суду. У позовній заяві обґрунтовувалося, що державний екологічний інспектор допустив незаконне втручання у внутрішню діяльність заводу, завод побудований у 1992 році відповідно до позитивного висновку державної екологічної експертизи, який підтвердив відповідність обладнання заводу екологічним вимогам.

1. Чи законним є припис державного екологічного інспектора?
2. Яке рішення має прийняти суд?

Завдання №12

У зв'язку з численними наріканнями громадськості на будівництво автозаправних станцій у центрі міста, міська рада подала позов до суду про заборону експлуатації АЗС на міській території, посилаючись на пункт „б” частини першої статті 15 Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року, згідно з яким для розміщення на території міста підприємств необхідно отримати попередню згоду міської ради. У позовній заяві зазначалося, що на розміщення жодної АЗС на своїй території міська рада згоди не давала.

ТОВ „Барвінок”, яке було власником АЗС, заперечило проти позову, мовляв, міська рада затвердила проект відведення земельної ділянки для будівництва АЗС, який пройшов погодження усіх необхідних служб, що і є згодою міської ради на розміщення на території міста АЗС.

1. Який порядок надання згоди місцевої ради на розміщення підприємств на території міста передбачає екологічне законодавство?
2. Яке рішення має прийняти суд?

Завдання № 13

При перевезенні залізничним шляхом 600 тонн рідкого аміаку на станції “Дарниця - Товарна” сталася аварія та схід з рейок 10 цистерн з аміаком.

Внаслідок розгерметизації та впливу зазначеної речовини на навколишнє природне середовище було забруднено 12 га земель сільськогосподарського призначення, які належать сільськогосподарському акціонерному товариству “Хлібороб”, а також частину водоохоронної зони озера, яке знаходиться на території санаторію “Лісовий”.

За фактом залізничної аварії Київська транспортна прокуратура порушила кримінальну справу. Під час попереднього слідства було встановлено, що аварія товарного потягу сталася з вини машиніста локомотивного депо станції “Київ - Товарний” Петренка В.

Через місяць до господарського суду надійшов позов від СГАТ “Хлібороб” до державного підприємства “Укрзалізниця” про відшкодування завданих збитків у розмірі 2 млн. грн.

1. Визначити коло правовідносин, що склалися.
2. Чи підлягає позов задоволенню?
3. До яких видів юридичної відповідальності повинні бути притягнуті винні особи?
4. Вирішити справу.

Основні джерела: 6, 26, 10, 13, 18, 24, 28, 62, 67-78, 124, 206-208, 211, 214, 237.

Додаткова література: 25, 27, 37, 40, 41, 50, 53, 80, 101-107, 130, 164, 167, 183, 191, 245, 251.

Нормативно-правові акти: 7-65, 161-165, 172-175, 189-192, 216-218, 222, 267, 272, 276, 277, 280, 287-289.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

1. Поняття та види екологічних прав та обов’язків громадян.
2. Право громадян на участь у прийнятті екологічно виважених рішень.
3. Право громадян на участь у здійсненні природоохоронних заходів.
4. Право громадян на здійснення загального та спеціального використання природних ресурсів.

5. Особливості реалізації галузевих та міжгалузевих екологічних прав громадян.
6. Загальні та спеціальні обов'язки громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища.
7. Поняття і види гарантій реалізації екологічних прав громадян та додержання екологічних обов'язків.
8. Правові форми захисту екологічних прав громадян.
9. Поняття, ознаки і зміст екологічного управління.
10. Види та форми екологічного управління.
11. Система екологічного управління.
12. Державне екологічне управління.
13. Самоврядне екологічне управління.
14. Громадське екологічне управління.
15. Система органів державного екологічного управління та їх компетенція.
16. Поняття та види функцій екологічного управління.
17. Міжгалузеві та галузеві функції екологічного управління.
18. Екологічне програмування та прогнозування.
19. Стандартизація та нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища.
20. Стратегічна екологічна оцінка.
21. Організація здійснення екологічної експертизи та екологічного аудиту.
22. Екологічне ліцензування.
23. Екологічний контроль та моніторинг.
24. Екологічне інформаційне забезпечення.
25. Державний облік та ведення державних реєстрів екологічно небезпечних видів діяльності та об'єктів.
26. Екологічна сертифікація. Інші функції екологічного управління.
27. Правові форми розподілу та перерозподілу природних ресурсів.
28. Правова організація здійснення ресурсовпорядження.
29. Державний облік та ведення природоресурсових кадастрів, кадастрів особливо охоронюваних територій та об'єктів.
30. Правове регулювання ведення Червоної та Зеленої книг України.
31. Вирішення спорів у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки.

32. Поняття і юридичні ознаки економіко-правового механізму в галузі екології.
33. Склад і зміст економіко-правового механізму в галузі екології.
34. Правові форми платежів (зборів) у галузі екології. Еколого-економічні правовідносини.
35. Нормативи платежів (зборів) та ліміти (квоти) у системі економіко-правового механізму в галузі екології.
36. Екологічне страхування та екологічний аудит в системі економіко-правового механізму в галузі екології.
37. Поняття відповідальності в екологічному праві.
38. Види та зміст відповідальності за екологічні правопорушення.
39. Підстави та умови виникнення відповідальності за порушення вимог екологічного законодавства.
40. Правова характеристика екологічних правопорушень та їх класифікація.
41. Особливості адміністративної відповідальності за екологічні правопорушення.
42. Проблеми застосування дисциплінарної відповідальності за екологічні правопорушення.
43. Кримінальна відповідальність за порушення вимог екологічного законодавства.
44. Правові форми еколого-правової відповідальності.
45. Особливості цивільно-правової відповідальності за екологічні правопорушення. Специфіка відшкодування збитків, заподіяних правомірними діями.
46. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної порушенням екологічного законодавства володільцями (власниками) джерел підвищеної небезпеки.
47. Правові засади способів компенсації шкоди за екологічним законодавством.
48. Правові форми профілактики екологічних правопорушень і злочинів.
49. Роль судових інстанцій у застосуванні норм про відповідальність за порушення вимог екологічного законодавства.

Тематика дослідницьких робіт

1. Дослідити особливості реалізації права власності на землю й інші природні ресурси та права природокористування щодо об'єктів, які входять до складу національної екологічної мережі.
2. Провести характеристику правового режиму окремих структурних елементів (ключових, сполучних, буферних та відновлюваних територій) у складі національної екологічної мережі.
3. Проаналізувати особливості правового режиму водно-болотних угідь, які входять до складу національної екологічної мережі.
4. Дослідити особливості правового режиму радіоактивно забруднених земель, що не використовуються та підлягають окремій охороні як природні регіони з окремим статусом, у складі національної екологічної мережі.
5. Визначити особливості структурно-функціонального забезпечення у сфері формування, охорони та використання національної екологічної мережі.
6. Розглянути правові засади проектування національної екологічної мережі та організації наукових досліджень у системі функцій екологічного управління.
7. Окреслити напрями систематизації порушень законодавства про національну екологічну мережу у контексті юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.
8. Екологічна безпека - мета екологічної політики держави та складова національної безпеки України.
9. Доктринальні підходи до визначення поняття „екологічна безпека” в спеціальній та еколого-правовій літературі.
10. Поняття екологічної безпеки за чинним законодавством України, співвідношення понять „довкілля” та „навколишнє природне середовище”.
11. Об'єктивні та суб'єктивні фактори формування права екологічної безпеки України.
12. Право екологічної безпеки України як комплексна галузь права: поняття та принципи.
13. Місце права екологічної безпеки в системі екологічного права України та його взаємозв'язок з іншими галузями права України.
14. Система та структура права екологічної безпеки України.
15. Юридичні критерії екологічної безпеки: доктринальні підходи

- та нормативне закріплення.
16. Роль екологічного ризику в формуванні абсолютних правовідносин екологічної безпеки.
 17. Юридична природа і ознаки екологічного ризику.
 18. Екологічний ризик: правові моделі кореляції та правова класифікація.
 19. Поняття правовідносин екологічної безпеки та їх місце в системі правового регулювання.
 20. Характеристика правовідносин екологічної безпеки: види, склад та особливості.
 21. Управління в сфері забезпечення екологічної безпеки у системі екологічного управління: поняття, специфічні ознаки, види та правові форми.
 22. Система та повноваження органів державного управління та регулювання спеціальної компетенції у сфері забезпечення екологічної безпеки.
 23. Функції органів державного управління та регулювання щодо забезпечення екологічної безпеки.
 24. Характеристика правових форм самоврядного забезпечення екологічної безпеки.
 25. Законодавчі засади захисту населення і територій за надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.
 26. Поняття захисту населення і територій за надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.
 27. Правові засади функціонування Єдиної державної системи органів виконавчої влади з питань запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру.
 28. Запобіжні заходи та заходи реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру.
 29. Інформування про надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру.
 30. Законодавчі засади оголошення окремих територій зоною надзвичайної екологічної ситуації
 31. Поняття зони надзвичайної екологічної ситуації та її різновидів.
 32. Умови та підстави оголошення окремих територій України зоною надзвичайної екологічної ситуації.
 33. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації.
 34. Ліквідаційні заходи в межах зон надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

35. Правовий статус осіб, постраждалих внаслідок дії надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.
36. Правові засади екологічної безпеки в промисловості.
37. Загальна характеристика Закону України „Про об’єкти підвищеної небезпеки”.
38. Поняття об’єкта підвищеної небезпеки та порядок його ідентифікації.
39. Вимоги по забезпеченню екологічної безпеки, що ставляться до власників об’єктів підвищеної небезпеки.
40. Юридична відповідальність за порушення вимог екологічної безпеки в промисловості.
41. Правові засади екологічної безпеки на транспорті.
42. Юридична відповідальність за порушення вимог екологічної безпеки на транспорті.
43. Нормативно-правові приписи, що закріплюють вимоги екологічної безпеки в аграрному секторі економіки України.
44. Правові ознаки пестицидів і агрохімікатів.
45. Порядок застосування пестицидів та агрохімікатів, що становлять підвищену екологічну небезпеку.
46. Діяльність органів державної влади в сфері забезпечення екологічної безпеки при застосуванні пестицидів та агрохімікатів.
47. Підстави юридичної відповідальності за порушення законодавства про пестициди та агрохімікати.
48. Правові засади екологічно безпечного використання ядерної енергії.
49. Правова регламентація відносин щодо безпечного використання ядерної енергії.
50. Загальна характеристика Закону України „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”.
51. Основні правові вимоги по забезпеченню харчової безпеки.
52. Сертифікація харчових продуктів, продовольчої сировини, супутніх матеріалів, як одна з основних юридичних вимог до забезпечення харчової безпеки.
53. Правова регламентація застосування ГМО в продуктах харчування.
54. Основні правові заходи по забезпеченню фармацевтичної безпеки.
55. Основні правові умови, вимоги та правила щодо екологічно безпечного поводження з відходами.

56. Правові вимоги екологічної безпеки в діяльності Збройних Сил України.
57. Юридичні ознаки відходів та їх класифікація за ступенем небезпечності для довкілля і здоров'я людини.
58. Особливості спеціальної правосуб'єктності фізичних і юридичних осіб, діяльність яких пов'язана з небезпечними відходами.
59. Міжнародні нормативно-правові акти в сфері поводження з відходами та їх роль у розвитку національного законодавства.
60. Розглянути історико-правові аспекти та перспективи розвитку заповідної охорони природи.
61. Дослідити історично-правові передумови розвитку законодавства про національну екологічну мережу України.
62. Визначити місце і роль законодавства про національну екологічну мережу в системі природоохоронного та екологічного законодавства.
63. Окреслити проблеми кодифікації природоохоронного законодавства та його співвідношення із земельним, ландшафтним та природоохоронним законодавством.
64. Дослідити систему принципів формування, збереження та використання національної екологічної мережі.
65. Розглянути проблеми правового забезпечення участі громадськості у вирішенні питань, що стосуються національної екологічної мережі.
66. Окреслити напрями розвитку наукової думки щодо охорони та використання об'єктів і територій природно-заповідного фонду.
67. Визначити перспективи становлення та розвитку природно-заповідного права у складі екологічного права.
68. Проаналізувати нормативно-правові засади збереження, охорони та використання об'єктів та територій природно-заповідного фонду.
69. Визначити місце і роль законодавства про природно-заповідний фонд у системі законодавства про екологічну мережу.
70. Визначити основні правові принципи охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
71. Дослідити правові засади приватизації територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

72. Визначити юридичний статус і підпорядкованість територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
73. Дослідити повноваження спеціально уповноваженого органу державного управління у галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду.
74. Дослідити повноваження адміністрацій територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
75. Розглянути правові засади участі громадськості у процесі охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
76. Визначити особливості розподілу та перерозподілу природних ресурсів як функції управління в галузі організації, охорони і використання природно-заповідного фонду.
77. Дослідити правові засади здійснення екологічної експертизи у складі функцій управління в галузі організації, охорони і використання природно-заповідного фонду.
78. Проаналізувати юридичне значення резервування для подальшого заповідання цінних природних територій та об'єктів.
79. Дослідити особливості правового режиму біосферних та природних заповідників.
80. Дослідити особливості правового режиму національних природних парків.
81. Розкрити особливості економіко-правового забезпечення організації та функціонування природно-заповідного фонду.
82. Визначити особливості обчислення та компенсації шкоди, заподіяної територіям та об'єктам природно-заповідного фонду.

Питання для самоконтролю

Відмітьте правильні, на Вашу думку, відповіді.

1. Завданням Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” є регулювання відносин:

- а) у галузі використання, розподілу та перерозподілу природних ресурсів, охорони природних комплексів та екологічних систем, забезпечення екологічної безпеки;

- б) у галузі розподілу та перерозподілу природних ресурсів, надання їх у користування, визначення форм власності на природні ресурси, їх відтворення та охорони;
- в) у галузі раціонального використання природних ресурсів, дбайливого ставлення до довкілля та охорони природи від протиправних посягань;
- г) у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

2. Використання природних ресурсів в Україні здійснюється у наступних правових формах:

- а) право власності і право природокористування;
- б) право власності і управління;
- в) право власності і право успадкованого довічного володіння.

3. Які з зазначених екологічних прав громадян закріплені Конституцією України:

- а) право на здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів;
- б) право на об'єднання в громадські природоохоронні формування;
- в) право на безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище;
- г) право на участь в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів;
- д) право на одержання екологічної освіти.

4. Право громадян на безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище:

- а) є абсолютним правом, оскільки йому кореспондується обов'язок необмеженого кола осіб та держави дотримуватися вимог екологічного законодавства;
- б) є відносним правом, оскільки всі екологічні права можуть бути забезпечені відносно нестабільно;

в) є абсолютним або відносним, в залежності від об'єму прав та обов'язків учасників правовідносин, щодо забезпечення цього права.

5. Яка з наведених юридичних ознак притаманна праву загального природокористування:

- а) наявність зареєстрованого дозволу;
- б) наявність спеціальної правоздатності;
- в) відсутність персоніфікованого закріплення природного ресурсу за конкретними особами.

6. Висновки громадської екологічної експертизи:

- а) є обов'язковими для виконання;
- б) мають рекомендаційний характер;
- в) носять рекомендаційний або обов'язковий характер, в залежності від рівня небезпечності об'єкта експертизи.

7. Яка з форм надання інформації про стан навколишнього природного середовища не передбачена законодавством:

- а) письмова;
- б) аудіовізуальна;
- в) усна;
- г) електронна.

8. Який з видів платежів у галузі екології носить характер диференційованої ренти:

- а) збір за спеціальне використання природних ресурсів;
- б) збір за забруднення навколишнього природного середовища;
- в) збір за погіршення якості природних ресурсів.

9. Які з наведених повноважень не віднесені до повноважень громадських інспекторів з хорони навколишнього природного середовища:

- а) брати участь у проведенні спільно з працівниками органів державного контролю рейдів та перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями та громадянами законодавства про охорону навколишнього природного середовища, додержання норм екологічної безпеки та використання природних ресурсів;

- б) проводити перевірку і скласти протоколи про порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища і подають їх органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища та правоохоронним органам для притягнення винних до відповідальності;
- в) обмежувати чи зупиняти (тимчасово) діяльність підприємств, установ, організацій та об'єктів незалежно від форм власності і господарювання (в тому числі будівництво, реконструкцію та розширення об'єктів) і подавати Мінприроди України пропозиції щодо припинення в установленому порядку діяльності у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища;
- г) надавати допомогу органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища в діяльності по запобіганню екологічним правопорушенням.

10. Який термін чинності позитивного висновку державної екологічної експертизи передбачений екологічним законодавством:

- а) протягом одного року від дня його видачі;
- б) протягом шести місяців від дня його видачі;
- в) протягом трьох років від дня його видачі;
- г) протягом п'яти років від дня його видачі.

11. Яким законодавчим актом регулюються правовідносини щодо здійснення екологічної експертизи:

- а) Закон України “ Про Державну екологічну експертизу”;
- б) Закон України “Про екологічну експертизу”;
- в) Закон України “Про порядок здійснення екологічної експертизи”.

12. Яке з наведених визначень відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» найбільш повно визначає об'єкти правової охорони:

- а) сукупність природних, соціальних умов та процесів, природних ресурсів, ландшафтів, природно-антропогенних комплексів, екосистем та життя і здоров'я громадян, що підлягають охороні за допомогою норм екологічного права;
- б) сукупність юридично визначених умов і процесів та природних ресурсів і екосистем, що підлягають використанню відповідно до норм та нормативів екологічного права;

в) навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені так і невикористовувані в народному господарстві в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси; території та об'єкти природно-заповідного фонду України; здоров'я і життя людей;

г) навколишнє природне середовище, природні комплекси і ландшафти та життя і здоров'я громадян, як частини довкілля.

13. За які протиправні діяння у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки чинним законодавством передбачена кримінальна відповідальність:

а) незаконне захоплення земельної ділянки;

б) незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом;

в) порушення правил водокористування.

14. Який термін короткострокового спеціального водокористування встановлюється чинним законодавством:

а) до 2 років;

б) до 3 років;

в) до 5 років.

15. Тимчасове користування надрами може бути довгостроковим:

а) до 15 років;

б) до 20 років;

в) до 25 років.

16. Рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення види тваринного і рослинного світу, занесені до Червоної книги України, підлягають державному обліку в порядку, що визначається:

а) Верховною Радою України;

б) Кабінетом Міністрів України;

в) Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

17. Ліси України за екологічним і господарським значенням поділяються:

- а) на чотири групи;
- б) на три групи;
- в) на дві групи.

18. Забір води для протипожежних потреб здійснюється:

- а) на підставі спеціального дозволу на даний вид спеціального водокористування;
- б) на підставі спеціального дозволу або без нього, в залежності від масштабів пожежі;
- в) без спеціального дозволу.

19. Який з наведених органів центральної виконавчої влади наділений компетенцією управління у галузі використання і охорони атмосферного повітря:

- а) Державний комітет з охорони атмосферного повітря;
- б) Міністерство охорони навколишнього природного середовища;
- в) Державний комітет по природних ресурсах.

20. Яке з наведених визначень поняття “надра” відповідає чинному законодавству України:

- а) це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і складається з корисних копалин;
- б) це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння;
- в) це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і складається з природних твердих, рідких і газоподібних речовин, які за сучасних техніко-економічних умов можуть бути ефективно використані, як безпосередньо так і шляхом вилучення з них корисних компонентів;

21. Яке з наведених визначень “води” є законодавчо закріпленим:

- а) усі поверхневі та підземні води, що територіально підпадають під юрисдикцію України;
- б) усі води (поверхневі, підземні, морські), що входять до складу природних ланок кругообігу води;
- в) рідина, що становить собою сполуку водню з киснем і входить

до складу природного кругообігу.

22. Який термін короткострокового спеціального водокористування встановлюється чинним законодавством:

- а) до 2 років;
- б) до 3 років;
- в) до 5 років.

23. Тимчасове користування надрами може бути довгостроковим:

- а) до 15 років;
- б) до 20 років;
- в) до 25 років.

24. Рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення види тваринного і рослинного світу, занесені до Червоної книги України, підлягають державному обліку в порядку, що визначається:

- а) Верховною Радою України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

25. Ліси України за екологічним і господарським значенням поділяються:

- а) на чотири групи;
- б) на три групи;
- в) на дві групи.

26. Забір води для протипожежних потреб здійснюється:

- а) на підставі спеціального дозволу на даний вид спеціального водокористування;
- б) на підставі спеціального дозволу або без нього, в залежності від масштабів пожежі;
- в) без спеціального дозволу.

27. Який з наведених органів центральної виконавчої влади наділений компетенцією управління у галузі використання і охорони атмосферного повітря:

- а) Державний комітет з охорони атмосферного повітря;
- б) Міністерство екології та природних ресурсів;
- в) Державний комітет по природних ресурсах.

30. Які дії можуть здійснювати громадяни в межах права загального водокористування:

- а) Купання та плавання на човнах.
- б) Любительське і спортивне рибальство.
- в) Водопій тварин.
- г) Забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць.

31. Є виключною власністю народу України і надаються лише у користування наступні природні ресурси:

- а) ліси; б) земля; в) надра; г) тварини, занесені до Червоної книги; д) об'єкти природно-заповідного фонду.

32. Предметом природоохоронного права є:

- а) Відпочинок у національному парку
- б) Внутрішньогосподарський землеустрій у сільськогосподарському угідді
- в) Комплексна забудова мікрорайону міста
- г) Встановлення охоронних обмежень за договором із власником земельної ділянки

33. Лікувально-оздоровчими зонами є:

- а) території, на яких розташовані лікувальні заклади державної форми власності
- б) території, які мають виражені природні лікувальні фактори, сприятливі для лікування і оздоровлення людей.
- в) території, що мають природні властивості, сприятливі для відпочинку та оздоровлення.
- г) перша та друга зони округу санітарної охорони курортів

34. До складу екологічної мережі не належать:

- а) території та об'єкти природно-заповідного фонду;
- б) землі водного фонду;
- в) особливо цінні сільськогосподарські угіддя;

г) територіальне море.

35. Екологічна безпека становить:

- а) об'єкт права екологічної безпеки;
- б) предмет права екологічної безпеки;
- в) підставу виникнення правовідносин в сфері забезпечення екологічної безпеки;
- г) мету державного-правового регулювання.

36. Об'єктом антропоохоронних відносин є:

- а) екологічна безпека;
- б) людина;
- в) природні ресурси;
- г) правовий режим територій, що зазнали негативних змін внаслідок надзвичайних екологічних ситуацій.

37. До органів державного управління в сфері забезпечення екологічної безпеки спеціальної компетенції не відноситься:

- а) Міністерство охорони здоров'я України;
- б) Міністерство охорони навколишнього природного середовища України;
- в) Міністерство внутрішніх справ України;
- г) Міністерство з надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильського катастрофи.

38. Зона надзвичайної екологічної ситуації це:

- а) територія України, на якій виникла техногенна аварія, катастрофа чи природне стихійне лихо;
- б) окрема місцевість України, на якій виникла надзвичайна екологічна ситуація;
- в) окрема територія України, на якій відбулися негативні зміни в навколишньому природному середовищу;
- г) територія, визначена спеціальним рішенням Кабінету Міністрів, із обмеженим режимом в'їзду-виїзду та перебування.

39. Відповідно до Закону України „Про об'єкти підвищеної небезпеки” об'єкт визнається об'єктом підвищеної небезпеки в залежності від критерію :

- а) виду діяльності, що здійснюється;
- б) кількості працівників, які працюють на об'єкті;

- в) кількості порогової маси небезпечних речовин;
- г) результатів екологічної експертизи об'єкту.

40. В Законі України „Про відходи” небезпечними визначаються:

- а) відходи, щодо яких прийнято рішення Кабінетом Міністрів України про віднесення до небезпечних;
- б) відходи, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та які потребують спеціальних методів і засобів поводження з ними;
- в) відходи промислового виробництва;
- г) відходи, що мають такі властивості, які погіршують стан здоров'я людини.

41. Міжнародне екологічне право це:

- а) система міжнародних договорів з питань охорони навколишнього природного середовища, ратифікованих ВР України;
- б) система принципів міжнародного співробітництва та засобів політичного впливу у сфері охорони навколишнього середовища;
- в) система міжнародних відносин у сфері використання та відтворення природних результатів, охорони навколишнього природного середовища;
- г) система принципів та норм, що врегульовують міжнародні зносини у сфері використання та відтворення природних результатів, охорони навколишнього природного середовища.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ.

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР.

- 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
3. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - N 36. - Ст. 340.
 4. Лісовий кодекс України в редакції Закону України від 8 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. - N 21. Ст. 170.
 5. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” в редакції Закону України від 21.06.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - N 48. - Ст. 252.
 6. Закон України “Про рослинний світ” від 09.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - N 22-23. Ст. 198.
 7. Закон України “Про тваринний світ” від 13.12.2001 р. // Відомості Верховної Ради України.- 2002. - N 14. - Ст. 97.
 8. Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів” в редакції Закону України від 5 вересня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. - N 42. - Ст. 2641.
 9. Закон України “Про питну воду та питне водопостачання” від 10.01.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002.- N 6. - Ст. 223.
 10. Закон України Про Червону книгу України” від 07.02.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - N 30. - Ст. 201.
 11. Закон України “Про виключну (морську) економічну зону України” // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - N 21. - Ст. 152.
 12. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - N 34. - Ст. 502.
 13. Закон України “Про екологічну мережу України” // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - N 45. - Ст. 502.
 14. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 - 2015 роки” від 21.09.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - N 47. - Ст. 405.
 15. Закон України “Про мисливське господарство і полювання” від 22.02.2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. - N 12. - Ст. 442.
 16. Закон України “Про курорти” від 05.10.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - N 50. - Ст. 435.

17. Закон України “Про Кабінет Міністрів України” від 16.05.2008 р. // Офіційний вісник України. – 2008. - N 36. - Ст. 1196.
18. Закон України “Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу "Курортполіс Трускавець” від 18.03.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - N18. - Ст. 139.
19. Закон України “Про охорону культурної спадщини” від 08.06.2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. - N 27. - Ст. 1112.
20. Закон України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 28 лютого 1991 р. № 796-ХІІ // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 16. – Ст. 200.
21. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
22. Закон України “Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 27 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 16. – Ст. 198.
23. Закон України “Про ветеринарну медицину” в редакції Закону України від 16 листопада 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 5 – 6. – Ст. 53.
24. Закон України “Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
25. Закон України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів” від 31.05.2007 р. // Офіційний вісник України. – 2007. - N 45. - Ст. 1837.
26. Закон України “Про основи містобудування” від 16 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №. 52. – Ст. 683.
27. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я” від 19 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
28. Закон України “Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів” від 22 березня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. - N 17. - Ст. 717.

29. Закон України “Про цивільну оборону України” від 3 лютого 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 14. – Ст. 124.
30. Декрет Кабінету Міністрів України “Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення” від 8 квітня 1993 р. № 30-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 23. – Ст. 247.
31. Декрет Кабінету Міністрів України “Про стандартизацію та сертифікацію” від 10 травня 1993 р. № 46-93 // Урядовий кур’єр. – 1993. – 22 травня. .
32. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” від 24 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.
33. Закон України “Про відповідальність підприємств, їх об’єднань, установ та організацій за правопорушення у сфері містобудування” від 14 жовтня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 46. – Ст. 411.
34. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання” від 14 січня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 22. – Ст.115.
35. Закон України “Про війська Цивільної оборони України” від 24 березня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 19. – Ст.172.
36. Закон України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” від 8 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 12. – Ст. 81.
37. Закон України “Про екологічну експертизу” від 9 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 8. – Ст. 54.
38. Закон України “Про пестициди і агрохімікати” від 2 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 14. – Ст.91.
39. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
40. Закон України “Про поводження з радіоактивними відходами” від 30 червня 1995 р. // Відомості Верховної Ради. – 1995. – № 27. – Ст. 198.
41. Закон України “Про лікарські засоби” від 4 квітня 1996 р. //

- Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 22. – Ст. 86.
42. Закон України “Про звернення громадян” від 2 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
 43. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
 44. Закон України “Про Раду національної безпеки і оборони України” від 5 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 35. – Ст.237.
 45. Закон України “Про відходи” від 5 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 36-37. – Ст. 242.
 46. Закон України “Про архітектурну діяльність” від 20 травня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 31. – Ст. 246.
 47. Закон України “Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему” від 11 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 4. – Ст.33.
 48. Закон України “Про аварійно-рятувальні служби” від 14 грудня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 4. – Ст. 25.
 49. Закон України “Про меліорацію земель” від 14 січня 2000 р. // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 11. – Ст.90.
 50. Закон України “Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції” від 14 січня 2000 р. // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 12. – Ст.95.
 51. Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” від 16 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 23. – Ст.176.
 52. Закон України “Про перевезення небезпечних вантажів” від 6 квітня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 28. – Ст. 222.
 53. Закон України “Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині” від 16 липня 1999 р. // Офіційний вісник України. - 1999. - N 32. - Ст. 1651.
 54. Закон України “Про планування та забудову території” від

- 20 квітня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 31. – Ст. 250.
55. Закон України “Про стандартизацію” від 17 травня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 31. – Ст. 145.
56. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 1 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.
57. Закон України “Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” від 8 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 40. – Ст. 337.
58. Закон України “Про зону надзвичайної екологічної ситуації” від 13 липня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 42. – Ст. 248.
59. Закон України “Про затвердження Указу Президента України „Про оголошення територій у межах населених пунктів Болеславчик, Мічуріне, Підгір’я, Чаусове, Чаусове Друге Первомайського району Миколаївської області зоною надзвичайної екологічної ситуації” від 5 вересня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 43. – Ст.365.
60. Закон України „Про затвердження Указу Президента України „Про оголошення окремих районів та міст Вінницької, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Хмельницької та Черкаської областей зоною надзвичайної екологічної ситуації” від 14 грудня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 1. – Ст.6.
61. Закон України “Про затвердження Указу Президента України „Про зміни меж території у Вінницькій області, яку оголошено зоною надзвичайної екологічної ситуації” від 21 грудня 2000 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2001.– № 4. – Ст.23.
62. Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. –2001. – № 15. – Ст.73.
63. Закон України „Про страхування” в редакції Закону України від 4 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 7. – Ст. 50.
64. Закон України „Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.

65. Закон України „Про затвердження Указу Президента України „Про оголошення окремих районів Закарпатської області зоною надзвичайної екологічної ситуації” від 15 березня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 18. – Ст.87.
66. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
67. Закон України “Про підтвердження відповідності” від 17 травня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. –№ 32. – Ст.169.
68. Закон України “Про захист тварин від жорстокого поводження” від 21 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. – 2006. - N 11. - Ст. 692.
69. Закон України “Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону” від 10 лютого 2000 р. // Офіційний вісник України. - 2000. - N 10. - Ст. 364.
70. Земельний Кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст.27.
71. Закон України “Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення” від 13 грудня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 14. – Ст.96.
72. Закон України „Про Генеральну схему планування території України” від 7 лютого 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 30. – Ст. 204.
73. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
74. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
75. Закон України “Про охорону земель” від 19 червня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003.– № 39. – Ст.349
76. Закон України “Про державний контроль за використанням та охороною земель” від 19 червня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29. – Ст. 1432.
77. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29. – Ст. 1433.
78. Закон України “Про заборону репродуктивного клонування людини” від 14 грудня 2004 р. // Офіційний вісник України. - 2005. - N 1. - Ст. 3.

79. Закон України “Про екологічний аудит” від 24 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 45. – Ст. 500.
80. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40. – Ст. 492.
81. Закон України “Про правові засади цивільного захисту” від 24 червня 2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 29. – Ст. 1946.
82. Закон України “Про захист прав споживачів” в редакції Закону України від 01 грудня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України – 2006. – № 7. – Ст. 84.
83. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.
84. Закон України “Про міжнародні договори України” від 29 червня 2004 р. // Офіційний вісник України. - 2004. - N 35. - Ст. 2317.
85. Закон України „Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини” в редакції Закону України від 06 вересня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України.– 2005. – № 50.– Ст. 533.
86. Закон України “Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності” від 1 грудня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 50.– Ст. 3246.
87. Закон України „Про затвердження Указу Президента України „Про введення надзвичайного стану в населених пунктах Автономної Республіки Крим”” від 6 грудня 2005 р. № 3182-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006.– № 1. – Ст.19.
88. Закон України “Про карантин рослин” в редакції Закону України від 19 січня 2006 р. // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 19-20. – Ст. 167.
89. Закон України “Про хімічні джерела струму” від 23 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 33. – Ст. 279.
90. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” від 5 квітня 2007 р.// Офіційний вісник України. – 2007. – № 44.– Ст. 1771.

91. Постанова Верховної Ради України “Про затвердження Порядку обмеження, тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій і об’єктів у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища” від 29 жовтня 1992 року № 2751-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 46. - Ст. 637.
92. Постанова Верховної Ради України “Про Національну програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води” від 27 лютого 1997 року № 123/97-ВР// Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 41. – Ст. 279.
93. Постанова Верховної Ради України “Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 38-39. – Ст. 248.
94. Постанова Верховної Ради України “Про затвердження Указу Президента України "Про заходи щодо ліквідації наслідків стихійного лиха у Закарпатській області"" від 10 листопада 1998 року № 242-ХІV // Офіційний вісник України. – 1998. – № 45. – стор. 5.
95. Указ Президента України “Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади” від 3 жовтня 1992 року № 493/92 // Збірник указів Президента України. – 1992. - № 4.
96. Указ Президента України “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності.” від 10 червня 1997 року № 503/97 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 24. – Ст. 11.
97. Указ Президента України від 7 листопада 1998 року № 1223/98 “Про заходи, щодо ліквідації наслідків стихійного лиха у Закарпатській області”// Офіційний вісник України. – 1998. – № 45. – ст. 1664.
98. Указ Президента України “Про концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій” від 26 березня 1999 року № 284/99 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 13. – стор. 10.
99. Указ Президента України "Про оголошення територій у

- межах населених пунктів Болеславчик, Мічуріне, Підгір'я, Чаусове, Чаусове Друге Первомайського району Миколаївської області зоною надзвичайної екологічної ситуації" від 31 серпня 2000 року № 1039/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 36. – Ст. 1527.
100. Указ Президента України “Про оголошення окремих районів та міст Вінницької, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Хмельницької та Черкаської областей зоною надзвичайної екологічної ситуації” 11 грудня 2000 року № 1324/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 50. – Ст. 21.
 101. Указ Президента України “Про зміну меж територій у Вінницькій області, яку оголошено зоною надзвичайної екологічної ситуації” від 20 грудня 2000 року № 1364/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 51. – Ст. 18.
 102. Указ Президента України “Про заходи, щодо підвищення рівня захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” від 9 лютого 2001 року № 80/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 7. – Ст. 270.
 103. Указ Президента України “Про оголошення окремих районів Закарпатської області зоною надзвичайної екологічної ситуації” від 9 березня 2001 року № 170 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 11. – Ст. 4.
 104. Указ Президента України “Питання Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики” від 18 березня 2003 № 225/2003 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 12. – Ст. 529.
 105. Указ Президента України “Про Державну програму перетворення військ Цивільної оборони України, органів і підрозділів державної пожежної охорони в Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту на період до 2005 року” від 19 грудня 2003 року № 1467/2003 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 52. – Ст. 2759.
 106. Указ Президента України “Про введення надзвичайного стану в населених пунктах Автономної Республіки Крим” від 3 грудня 2005 року № 1692 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 51. – Ст. 3180.
 107. Указ Президента України “Про скасування надзвичайного стану в населених пунктах Автономної Республіки Крим ”

- від 29 грудня 2005 року № 1870/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 52. – Ст. 3270.
108. Постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання реалізації Закону України “Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині” // Офіційний вісник України. – 2000. - N 17. - Ст. 711.
109. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам” від 19 квітня 1993 року № 284 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 19. – Ст. 324.
110. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок та розміри компенсаційних виплат дітям, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 8 лютого 1997 року № 155 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 7. – Ст. 44.
111. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Комплексну програму першочергового забезпечення сільських населених пунктів, що користуються привізною водою, централізованим водопостачанням у 2001 - 2005 роках і прогноз до 2010 року” від 23 листопада 2000 р. N 1735 // Офіційний вісник України. – 2000. - N 47. - Ст. 2042.
112. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Державну службу заповідної справи” від 9 серпня 2001 р. N 1000 // Офіційний вісник України. – 2001. - N 33. - Ст. 1540.
113. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження критерію, за яким оцінюється ступінь ризику від провадження діяльності у сфері охорони здоров'я для безпеки життя і здоров'я населення та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)” від 10 вересня 2008 р. N 843 // Офіційний вісник України. – 2008. - N 72. - Ст. 2427.
114. Постанова Кабінету Міністрів України “Про плату за використання лісових ресурсів” від 21.06.2006 р. № 174 // Офіційний вісник України, 2006. - N 8. - Ст. 433.
115. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку організації та проведення моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря” від 9 березня 1999 р. N 343 // Офіційний вісник України. – 1999. - N 10. - Ст. 393.
116. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження

- критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх діяльності у сфері автомобільного транспорту та визначення періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)” від 3 вересня 2008 р. N 790 // Офіційний вісник України. – 2008. - N 68. - Ст. 2279.
117. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження критеріїв оцінки ступеня ризику від провадження господарської діяльності та визначення періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю) у галузі залізничного транспорту” від 17 квітня 2008 р. N 365 // Офіційний вісник України. – 2008. - N 31. - Ст. 976.
118. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження критеріїв оцінки ступеня ризику від провадження господарської діяльності у галузі цивільної авіації та визначення періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)” від 8 жовтня 2008 р. N 895 // Офіційний вісник України. – 2008. - N 78. - Ст. 2609.
119. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності у сфері карантину рослин” від 30 жовтня 2008 р. N 947 // Офіційний вісник України. - 2008. - N 84. - Ст. 2820.
120. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження такс на деревину лісових порід, що відпускається на пні, і на живицю” від 20 січня 1997 р. N 44 // Офіційний вісник України. - 1997. - № 4. - С. 54.
121. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу” від 23 липня 2008 р. N 665 // Офіційний вісник України. – 2008. - N 56. - Ст. 1868.
122. Постанова Кабінету Міністрів України “Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд України” від 19 квітня 1993 р. N 287 // Зібрання постанов Уряду України. – 1993. - N 10. - Ст. 195.
123. Постанова Кабінету Міністрів України “Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів” від 8 квітня 1999 р. N 559 // Офіційний вісник України. - 1999. - N 14. - Ст. 579.

124. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об’єктів природно-заповідного фонду України” від 21 квітня 1998 р. № 521 // Офіційний вісник України. – 1998. - № 16. - Ст. 600.
125. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення цінних видів риб та інших об’єктів водного промислу” від 19 січня 1998 р. № 32 // Офіційний вісник України. - 1998, № 3. – ст. 96.
126. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів і визначається періодичність проведення планових заходів, пов’язаних з державним наглядом (контролем)” від 27 грудня 2008 р. № 1139 // Офіційний вісник України. - 2008. - № 100. - Ст. 3330.
127. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері питного водопостачання і водовідведення та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)” від 14 січня 2009 р. № 16 // Офіційний вісник України. – 2009. - № 4. - Ст. 100.
128. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, пов’язаної з виробництвом, випуском і реалізацією продукції (виконанням робіт, наданням послуг), та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю)” 27 грудня 2008 р. № 1164 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 4. - Ст. 99.
129. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них” // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. - № 10. - Ст. 318.
130. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Зелену книгу України” від 29 серпня 2002 р.

- № 1286 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 36. - Ст. 1692.
131. Постанова Кабінету Міністрів України “Про розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України” від 1 червня 1993 р. № 399 // Зібрання постанов Уряду України. – 1993. - № 11. - Ст. 226.
 132. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Порядок розроблення та затвердження нормативів екологічної безпеки атмосферного повітря” від 13 березня 2002 р. № 299 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 12. - Ст. 571.
 133. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження переліку найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин, викиди яких в атмосферне повітря підлягають регулюванню” від 29 листопада 2001 р. № 1598 // Офіційний вісник України. - 2001. - № 49. - Ст. 2187.
 134. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря” від 13 грудня 2001 р. № 1655 // Офіційний вісник України. – 2001. - № 51. - Ст. 2274.
 135. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря” від 13 березня 2002 р. № 300 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 12. – Ст. 572.
 136. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку видачі дозволів на експлуатацію устаткування з визначеними рівнями впливу фізичних та біологічних факторів на стан атмосферного повітря, проведення оплати цих робіт та обліку підприємств, установ, організацій і громадян-підприємців, які отримали такі дозволи” від 29 березня 2002 р. № 432 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 14. - Ст. 742.
 137. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розроблення та затвердження нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел забруднення атмосферного повітря” від 13 березня 2002 р. № 303 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 12. - Ст. 575.

138. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення” від 10 серпня 1992 р. № 459 // Зібрання постанов Уряду України. – 1992. - № 9. - Ст. 217.
139. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 459” від 13 березня 2002 р. № 321 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 12. - Ст. 590.
140. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державний комітет лісового господарства України від 27 червня 2007 р. № 883 // Офіційний вісник України. – 2007. - № 48. - Ст. 1982.
141. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державний комітет України по водному господарству” від 27 червня 2007 р. № 882 // Офіційний вісник України. – 2007. - № 48. - Ст. 1981.
142. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державний комітет рибного господарства України” від 24 січня 2007 р. № 42 // Офіційний вісник України. – 2007. - № 6. - Ст. 219.
143. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору” від 1 березня 1999 р. № 303 // Офіційний вісник України. – 1999. - № 9. - Ст. 347.
144. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової соціальної програми "Трансплантація" на період до 2012 року” від 8 жовтня 2008 р. № 894 // Офіційний вісник України. – 2008. - № 78. - Ст. 2608.
145. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок передачі у приватну власність громадян незавершених будівництвом будинків садибного типу” від 28 червня 1997 року № 637 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 27. – Ст. 65.
146. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про національну систему сейсмічних спостережень та підвищення безпеки проживання населення

- у сейсмонебезпечних регіонах, Положення про Міжвідомчу комісію із сейсмічного моніторингу та Програми функціонування і розвитку національної системи сейсмічних спостережень та підвищення безпеки проживання населення у сейсмонебезпечних регіонах” від 28 червня 1997 року № 699 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 28. – Ст. 68.
147. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державну комісію за питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій” від 16 лютого 1998 р. № 174 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 8. – Ст. 134.
148. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля” від 30 березня 1998 року № 391 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 91.
149. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Концепції охорони та відтворення навколишнього природного середовища Азовського і Чорного морів” від 10 липня 1998 року № 1057 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 28. – Ст. 77.
150. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення громадських слухань з питань використання ядерної енергії та радіаційної безпеки” від 18 липня 1998 року № 1122 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 29. – Ст. 57.
151. Постанова Кабінету Міністрів України від “Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру” 3 серпня 1998 року № 1198 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 31. – Ст. 41.
152. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів” від 3 серпня 1998 року № 1216 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 31. – Ст. 90.
153. Постанова Кабінету Міністрів України “Про заходи щодо запобігання надзвичайним ситуаціям під час перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом” від 29 січня 1999 року № 104 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 5. – Ст. 32.
154. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок

- фінансування робіт із запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків” від 4 лютого 1999 року № 140 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 5. – Ст. 5.
155. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях” від 15 лютого 1999 року № 192 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 31. – Ст. 131.
156. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні” від 22 червня 1999 року № 1109 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 31. – Ст. 131.
157. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 16 серпня 1999 року № 1496 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – Ст. 168.
158. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку ведення державного обліку та паспортизації відходів” від 1 листопада 1999 року № 2034 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 44. – Ст. 66.
159. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження типових положень про управління з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та відділи з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення” від 5 вересня 2000 року № 1386 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 36. – Ст. 1540.
160. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Порядок створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків” від 29 березня 2001 року № 308 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 14.
161. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження положення про Державну службу медицини катастроф” від 11 липня 2001 року № 827 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 29. – стор. 133.
162. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Програми комплексного протипаводкового захисту в басейні р. Тиси у Закарпатській області на 2002-2006 роки та прогноз до 2015 року” від 24 жовтня 2001 року № 1388 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 43. – Ст. 173

163. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” від 26 жовтня 2001 року № 1432 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 44. – Ст. 1980.
164. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державну інспекцію цивільного захисту та техногенної безпеки” від 26 жовтня 2001 року № 1446 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 44. – Ст. 225.
165. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня” від 16 листопада 2001 р. № 1567 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 2100.
166. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію” від 17 листопада 2001 року № 1520 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 2084.
167. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Комплексної програми ліквідації наслідків підтоплення територій в містах і селищах України ” від 15 лютого 2002 року № 160 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 8. – Ст. 346. – Ст. 125.
168. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Єдину державну інформаційну систему трансплантації” від 29 листопада 2002 року N 432 // Правова база ЛІГА:ЗАКОН.
169. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку використання коштів резервного фонду бюджету” від 29 березня 2002 року № 415 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 14. – Ст. 734.
170. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми “Ліси України” на 2002-2015 роки” від 29 квітня 2002 № 581 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 18. – Ст. 933.
171. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів” від 1 червня 2002 року

- № 733 // Офіційний вісник України. – 2002 – № 23. – Ст. 1106.
172. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня” від 14 червня 2002 року № 843 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 25. – Ст. 1209.
173. Постанова Кабінету Міністрів України “Про ідентифікацію та декларування об'єктів підвищеної небезпеки” від 11 липня 2002 року № 956 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 29. – Ст. 1357.
174. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження положення про державну санітарно-епідеміологічну службу України” від 19 серпня 2002 року № 1218 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 34. – Ст. 1613.
175. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів” від 29 серпня 2002 р. № 1288 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 36. – Ст. 1694.
176. Постанова Кабінету Міністрів України “Про утворення Державної інспекції з контролю за використанням і охороною земель” від 25 грудня 2002 року № 1958 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 52. – Ст. 2378.
177. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями” від 24 березня 2004 року № 368 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 12. – Ст. 740.
178. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми запобігання і боротьби з підтопленням земель” від 29 квітня 2004 року № 545 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 17. – Ст. 1179.
179. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003 - 2015 роки” від 26 квітня 2003 р. № 634 // Офіційний вісник України. – 2003. - № 18-19. - Ст. 847.

180. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Комплексної програми захисту сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод на період до 2010 року та прогноз до 2020 року” від 3 липня 2006 року № 901 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 27. – Ст. 1942.
181. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища України” від 2 листопада 2006 року № 1524 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 44. – Ст. 2949.
182. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи” від 2 листопада 2006 року № 1539 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 45. – Ст. 2997.
183. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров’я України” від 2 листопада 2006 року № 1542 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 45. – Ст. 3000.
184. Порядок і правила проведення обов’язкового страхування відповідальності суб’єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2002 р. № 733 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 23. – Ст. 1106.
185. Порядок і правила проведення обов’язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров’ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 р. № 1219 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 34. – Ст. 225.
186. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державний комітет України із земельних ресурсів” від 19 березня 2008 р. № 224 // Офіційний вісник

- України. – 2008. – № 23. - Ст. 698.
187. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державний комітет з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду” від 23 листопада 2006 року № 1640 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 47 – Ст. 3133.
 188. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Державний комітет ядерного регулювання України” від 27 грудня 2006 року № 1830 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 52. – Ст. 3516.
 189. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження тимчасових критеріїв безпеки поводження з генетично модифікованими організмами та провадження генетично-інженерної діяльності у замкненій системі” від 16 жовтня 2008 р. № 922 // Офіційний вісник України. – 2008. - N 80. - Ст. 2693.
 190. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку видачі дозволу на ввезення на митну територію України незареєстрованих генетично модифікованих організмів для науково-дослідних цілей або державних апробацій (випробувань)” від 20 серпня 2008 р. N 734 // Офіційний вісник України. – 2008. - N 63. - Ст. 2144.
 191. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку видачі дозволу на проведення державної апробації (випробування) генетично модифікованих організмів у відкритій системі” від 2 квітня 2009 р. N 308 // Офіційний вісник України. – 2009. - N 24. - Ст. 810.
 192. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку державної реєстрації генетично модифікованих організмів джерел харчових продуктів, а також харчових продуктів, косметичних та лікарських засобів, які містять такі організми або отримані з їх використанням” від 18 лютого 2009 р. № 114 // Офіційний вісник України. – 2009. - N 12. - Ст. 373.
 193. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх державної експертизи” від 31 жовтня 2007 року № 1269 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 84. – Ст. 3106.
 194. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження

- переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення” від 12 грудня 1994 р. № 827 // Зібрання постанов Уряду України. – 1995. - № 2. - Ст. 42.
195. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку справляння збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту” від 16 серпня 1999 р. № 1494 // Офіційний вісник України. – 1999. - № 33. - Ст. 1734.
196. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження правил заготівлі живиці в лісах України” від 8 лютого 1996 р. № 185 // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. - № 7. - ст. 209.
197. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку погодження і видачі дозволів на провадження діяльності, пов’язаної із штучними змінами стану атмосфери та атмосферних явищ у господарських цілях, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України” від 13 березня 2002 р. № 301 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 12. - Ст. 573.
198. Постанова Кабінету Міністрів України “Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів” від 23 травня 2007 р. № 761 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 39. - Ст. 1550.
199. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження нормативів збору за спеціальне водокористування” від 18 травня 1999 р. № 836 // Офіційний вісник України. – 1999. - № 20. - Ст. 889.
200. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження базових нормативів плати за користування надрами для видобування корисних копалин та Порядку справляння плати за користування надрами для видобування корисних копалин” від 12 вересня 1997 р. № 1014 // Офіційний вісник України. – 1997. - № 38. - С. 8.
201. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство аграрної політики України” 1 листопада 2006 р. № 1541 // Офіційний вісник України. – 2006. - № 45. - Ст. 2999.
202. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження критеріїв розподілу суб’єктів господарювання за ступенем

- ризикі їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)” від 19 березня 2008 року № 212 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 23. – Ст. 686.
203. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року” від 17 жовтня 2007 р. N 880-р // Офіційний вісник України. – 2007. - N 79. - Ст. 2961.
204. Наказ Державної інспекції з охорони навколишнього природного середовища України “Про затвердження Методичних рекомендацій про порядок проведення інспекторських перевірок по дотриманню природокористувачами вимог законодавства по охороні навколишнього природного середовища,” від 28 березня 1994 року № 7 // Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства. / Упорядники: А.М. Коренчук та В.Д. Солодкий. – Чернівці: Зелена Буковина, 1996. – С. 3 – 16.
205. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 26 травня 1999 року N 115 “Про затвердження Правил видачі дозволів на спеціальне використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу, віднесених до природних ресурсів загальнодержавного значення” // Офіційний вісник України. – 1999. - N 37. - Ст. 1878.
206. Наказ Міністерства охорони здоров'я України “Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів” від 19 червня 1996 року № 173 // Збірник важливих офіційних матеріалів з санітарних та протиепідемічних питань. – Т. 5. – Ч. 1. – К., 1996. – С. 6 – 94.
207. Наказ Державного комітету по земельних ресурсах “Про затвердження положення про земельно-кадастрову інвентаризацію земель населених пунктів” від 26 серпня 1997 року № 85 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 45. – Ст. 104.
208. Наказ Державного комітету рибного господарства “Щодо організації передачі повідомлень про надзвичайні події” від 27 лютого 1998 № 29 // Офіційний вісник України. – 1998 –

№ 16 – Ст. 108.

209. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Державного комітету лісового господарства України “Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування збитків, завданих унаслідок порушення законодавства в галузі мисливського господарства та полювання (крім видів, занесених до Червоної книги України)” від 18 липня 2007 року N 332/262 // Офіційний вісник України. – 2007. - N 58. - Ст. 2319.
210. Наказ Міністерства охорони здоров'я України, яким затверджено Порядок проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, від 14 березня 2006 р. N 120 // Офіційний вісник України. – 2006. - N 14. - Ст. 1034.
211. Наказ Міністерства фінансів та Міністерства внутрішніх справ “Про затвердження Положення про порядок внесення юридичними та фізичними особами плати за проведення експертними підрозділами органів внутрішніх справ України досліджень та інших робіт (послуг) із застосуванням науково-технічних засобів і криміналістичних методів та використання цих коштів” від 6 липня 1998 № 694/499 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 20. – Ст. 441.
212. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи “Про затвердження типових положень про функціональну та територіальну підсистеми єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру” від 21 грудня 1998 № 387 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 7. – Ст. 239.
213. Наказ Міністерства праці і соціальної політики “Про затвердження Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій” від 17 червня 1999 № 112 // Офіційний вісник України. – 1999 – № 27 – Ст. 295.
214. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, Державного комітету України по матеріальних резервах “Про затвердження інструкції та

- облік і звітність щодо використання коштів і матеріально-технічних ресурсів для запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” від 13 серпня 1999 року № 217/194/102/174 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 36. – Ст. 117.
215. Наказ Міністерства охорони здоров'я України “Про регламентацію трансплантаційної служби України” від 24 травня 2004 року N 261 // Правова база ЛІГА:ЗАКОН.
216. Наказ Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету зв'язку та інформатизації “Про затвердження інструкції про порядок експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури та інших технічних засобів оповіщення і зв'язку цивільної оборони підприємствами електрозв'язку України” від 16 серпня 2000 року № 210/119 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 11. – Ст. 235.
217. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи “Про затвердження положення про паспортизацію потенційно небезпечних відходів” від 18 грудня 2000 № 338 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 4. – Ст. 345.
218. Наказ Державного комітету регуляторної політики та підприємництва та Міністерства екології та природних ресурсів “Про затвердження ліцензійних умов провадження діяльності із здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами” від 12 лютого 2001 року № 27/44 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 12. – Ст. 631.
219. Наказ Мінекоресурсів “Про затвердження Тимчасової методики визначення очікуваних збитків від забруднення довкілля при транспортуванні небезпечних речовин та відходів” від 15 травня 2001 року № 181 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 24. – Ст.135.
220. Наказ Міністерства аграрної політики України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України “Про Порядок проведення комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин” від 18 жовтня 2001 №

- 315/376/412 // Офіційний вісник України. – 2001 – № 46 – Ст. 2053.
221. Наказ Державного комітету будівництва і архітектури житлової політики України “Про затвердження Інструкції з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України” від 24 грудня 2001 року № 226 // Офіційний вісник України. – 2001 – № 10. – Ст. 489.
222. Наказ Міністерства охорони здоров'я України “Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і Типового положення про комісію з питань етики” від 13 лютого 2006 року № 66 // Офіційний вісник України. - 2006. - № 11. - Ст. 768.
223. Наказом МНС “Про затвердження класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій” від 22 квітня 2003 року № 119 // Офіційний вісник України. – 2003. – 31. – Ст. 1635.
224. Наказ Держспоживстандарту “Про затвердження Положення про Головне управління у справах захисту прав споживачів в Автономній Республіці Крим, головні обласні, обласні, Севастопольське міське управління у справах захисту прав споживачів та Департамент у справах захисту прав споживачів у місті Києві” від 9 жовтня 2003 року № 169 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 45. – Ст. 2375.
225. Наказ Державного комітету по земельних ресурсах “Про затвердження порядку планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель” від 12 грудня 2003 року № 312 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 52. – книга 2. – Ст. 2891.
226. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України “Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля” від 18 грудня 2003 року № 168 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 6. – Ст. 357.
227. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України “Про затвердження Положення про порядок надання екологічної інформації.” від 18 грудня 2003 року № 169 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 6. – Ст. 358.
228. Наказ Державного комітету України з питань регуляторної

- політики та підприємництва та Міністерства промислової політики України “Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва пестицидів та агрохімікатів (тільки регуляторів росту рослин” від 31 січня 2006 року № 8/29 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 8. – Ст. 478.
229. Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства “Про затвердження правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України” від 10 квітня 2006 року № 105 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 31. – Ст. 2276.
230. Наказ Державного комітету рибного господарства України “Про затвердження Правил любительського і спортивного рибальства та Інструкції про порядок обчислення та внесення платежів за спеціальне використання водних живих ресурсів при здійсненні любительського і спортивного рибальства” від 15 лютого 1999 року N 19 // Офіційний вісник України. -1999. - N 19. - Ст. 847.
231. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України “Про затвердження Положення про Державне управління охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі та Положення про Державну екологічну інспекцію в областях містах Києві та Севастополі” від 19 грудня 2006 року № 548 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 11. – Ст. 399.
232. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України “Про затвердження Положення про Державну Азово-Чорноморську екологічну інспекцію” від 6 грудня 2006 року N 526 // Офіційний вісник України. – 2007. - N 5. - Ст. 191.
233. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України “Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію Азовського моря від 6 грудня 2006 року N 527 // Офіційний вісник України. – 2007. - N 5. - Ст. 192.
234. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України “Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію з охорони довкілля Північно-Західного регіону Чорного моря” від 6 грудня 2006 року N 528 // Офіційний вісник України. - 2007. - N 5. - Ст.

- 193.
235. Постанова Головного держ. санітарного лікаря України “Про розподіл об'єктів державного санітарно-епідеміологічного нагляду за ступенем ризику” від 14 лютого 2008 року № 8 // Правова база ЛІГА: Закон.
236. Державний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019 – 2001. Видання офіційне. К.: Держстандарт України, 2002. – С. 16.
237. ДСТУ 2156 – 93 Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення. – Затверджено наказом Держстандарту України від 27 грудня 1993 р. № 27. – Видання офіційне. – Держстандарт України, 1994. – 31 с.
238. ДСТУ 2195-99 Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, виклад і правила внесення змін. – На заміну ДСТУ 2195-93. – Затверджений наказом Держстандарту України від 8 вересня 1999 р. № 167. – К.: Держстандарт України, 2000. – 20 с.
239. ДСТУ ISO 14001-97 Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування. – Затверджено наказом Держстандарту України від 18 серпня 1997 р. № 495. – Видання офіційне. – К.: Держстандарт України, 1997. – 15 с.
240. ДСТУ ISO 14004-97 Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення. – Затверджено наказом Держстандарту України від 18 серпня 1997 р. № 495. – Видання офіційне. – К.: Держстандарт України, 1997. – 30 с.
241. ДСТУ 3891-99 Безпеки у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять; Чинний від 01.01.00. – К.: Держстандарт України, 1999. – 21 с.
242. ДСТУ 3970 – 2000 “Безпека у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації на акваторіях. Терміни та визначення”. Видання офіційне. К.: Держстандарт України. 2000.
243. ДСТУ 3994 - 2000 Безпека в надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації природні. Чинники фізичного походження. Терміни та визначення. Видання офіційне. К.: Держстандарт України, 2001. – 21 с.
244. ДСТУ ISO 9001-2001 Системи управління якістю. Вимоги. – На заміну ДСТУ ISO 9001-95, ДСТУ ISO 9002-95, ДСТУ

- ISO 9003-95. – Затверджено наказом Держстандарту України від 27 червня 2001 р. № 317. – Видання офіційне. – К.: Держстандарт України, 2001. – 24 с.
245. ДСТУ ISO 9004-2001 Системи управління якістю настанови щодо поліпшення діяльності. На заміну ДСТУ ISO 9004-1-95. – Затверджений Затверджено наказом Держстандарту України від 27 червня 2001 р. № 317. – Видання офіційне. – К.: Держстандарт України, 2001. – 44 с.
246. ДСТУ ISO 19001:2003 Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю і (або) екологічного управління. – На заміну ДСТУ ISO 10011-1-97, ДСТУ ISO 10011-2-97, ДСТУ ISO 10011-3-97, ДСТУ ISO 14010-97, ДСТУ ISO 14011-97, ДСТУ ISO14012-97. – Затверджені наказом Держспоживстандарту України від 28 листопада 2003 р. № 215. – Видання офіційне – К.: Держстандарт України, 2004. – 25 с.
247. ДБН А.2.2-1-2003 Проектування. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. Видання офіційне.– К.: Держбуд України, 2004. – 56 с.
248. ДБН А.2.2–3–2004 Проектування. Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва, затверджені наказом Державного комітету з будівництва та архітектури від 20 січня 2004 р. № 8 // Інформаційний бюлетень Держбуду України. – 2004. – № 5.
249. ДБН А.2.3-1-99 Територіальна діяльність в будівництві. Основні положення. – Затверджені наказом Держбуду України від 30 вересня 1999 р. № 236. – К.: Укрархбудінформ, 1999. – 22 с.
250. ДБН А.3.1-3-94 Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів. Основні положення. – Затверджені наказом Держкоммістобудування України від 5 жовтня 1994 р. № 48. – Видання офіційне. – К.: Видавництво “Укрархбудінформ”, 1994. – 29 с.
251. ДБН Б.1-2-95. Система містобудівної документації. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України // Державний комітет України у справах містобудування і архітектури. – Київ, 1996. – 15 с.

252. ДБН Б.1-3-97. Система містобудівної документації. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження генеральних планів міських населених пунктів // Держбуд України. – Київ, 1997. – 37 с.
253. ДБН Б.2.4.1-94. Планування і забудова сільських поселень // Пожежна безпека. Протипожежні вимоги в галузі проектування і будівництва. – Т. 4. – Київ, 1998. - С. 164-176.
254. ДБН Б.2.4-2-94. Планування і забудова сільських поселень. Види, склад, порядок розробки, погодження та затвердження містобудівної документації для сільських поселень // Державний комітет України у справах містобудування і архітектури. – Київ, 1994. - 37 с.
255. ДБН Б.2.4-3-95. Планування і забудова сільських поселень. Генеральні плани сільськогосподарських підприємств. – К.: Державний комітет України у справах містобудування і архітектури, 1995. – 55 с.
256. ДБН Б.2.4-4-97. Планування і забудова сільських поселень. Планування та забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств – К.: Держкоммістобудування України, 1997. - 27 с.
257. ДБН В 2.2.5-97. Будинки і споруди. Захисні споруди цивільної оборони. – К.: Держкоммістобудування, 1998. – 80 с.
258. ДБН В.2.2-7-98. Будинки та споруди. Будівлі і споруди по зберіганню мінеральних добрив та засобів захисту рослин. – К.: Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, 1998. – 14 с.
259. ДБН В.2.5-16-99. Інженерне обладнання споруд, зовнішніх мереж. Визначення розмірів земельних ділянок для об'єктів електричних мереж // Київ: Державний комітет будівництва, архітектури і житлової політики України, 1999. – 20 с.
260. Державні санітарні правила розміщення, улаштування та експлуатації оздоровчих закладів. - Затверджені 19 червня 1996 р.. - № 172 // Збірник важливих офіційних матеріалів з санітарних та протиепідемічних питань. – Міністерство охорони здоров'я України. Головне санітарно-епідеміологічне управління. – Під загальною редакцією А. М. Сердюка. - Т. 5, ч. 1. – Київ. – 1996. – С. 110-140.
261. Державні санітарні правила планування та забудови

- населених пунктів. - Затверджені 19 червня 1996 р.. - № 173 // Збірник важливих офіційних матеріалів з санітарних та протиепідемічних питань. – Міністерство охорони здоров'я України. Головне санітарно-епідеміологічне управління. – Під загальною редакцією А. М. Сердюка. - Т. 5, ч. 1. – Київ. – 1996. – С. 6-93.
262. Державні санітарні норми і правила захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань. – Затверджені 1 серпня 1996 р.. - № 239 // Збірник важливих офіційних матеріалів з санітарних та протиепідемічних питань. – Міністерство охорони здоров'я України. Головне санітарно-епідеміологічне управління. – Під загальною редакцією А. М. Сердюка. - Т. 5, ч. 1. – Київ. – 1996. – С. 286-307.
263. Державні санітарні правила і норми “Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості централізованого господарсько-питного водопостачання”. – Затверджені 23 грудня 1996 р. № 383 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 16. – Ст. 131.
264. Норми радіаційної безпеки України. – Затверджені 1 грудня 1997 р.. - № 62 (НРБУ-97) // Державні гігієнічні нормативи. – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепідемнагляду МОЗ України, 1997. – 121 с.
265. Державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.001-98. Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві. - Затверджені 3 серпня 1998 р.. - № 1 // Збірник важливих офіційних матеріалів з санітарних і протиепідемічних питань. Т. 9. Ч. 1. / Ред. Головний державний санітарний лікар України О. О. Бобильова. – Київ, 1999. – С. 77 – 189.
266. ДСанПіН 2.2.7. 029-99. Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення класу їх небезпеки для здоров'я населення. – Затверджені 1 липня 1999 р. - № 29. – Київ. – 1999. – 39 с.
267. Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням шкідливих відходів і їх знищення від 22 березня 1989 р. (Базель) //Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. Видання друге, доповнене. – Львів: Екоправо-Львов, 2002. – С.35 – 55.
268. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату від 09.05.1992 р. // Інформаційна база „ЛІГА: Закон”.

269. Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату від 11.12.1997 р. // Інформаційна база „ЛІГА: Закон”.
270. Конвенція ООН з морського права від 10.12.1982 р. // Інформаційна база „ЛІГА: Закон”.
271. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному контексті від 25 лютого 1991 р., Еспо (Фінляндія) // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. Видання друге, доповнене. – Львів: Екоправо-Львов, 2002. – С. 66 – 77.
272. Конвенція про доступ до інформації, участі громадськості в процесі прийняття рішень і доступу до правосуддя по питанням, що стосуються навколишнього середовища від 25 червня 1998 р., Орхус (Данія) // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. Видання друге, доповнене. – Львів: Екоправо-Львов, 2002. – С. 101 – 118.
273. Конвенція про транскордонний вплив промислових аварій, від 17 березня 1992 р. (Хельсінкі) // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. Видання друге, доповнене. – Львів: Екоправо-Львов, 2002. – С. 78 – 100.
274. Конвенція ООН про охорону озонового шару від 22 березня 1985 р. // www.rada.gov.ua.
275. Монреальський протокол про речовини, що руйнують озоновий шар // www.rada.gov.ua.
276. Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища та розвитку від 3 червня 1992 р. // Нормативна база ЛІГА:ЗАКОН.
277. Стокгольмська Декларація з навколишнього середовища від 16 червня 1972 р. // Нормативна база ЛІГА:ЗАКОН.
278. Роттердамська конвенція про процедуру попередньої обґрунтованої згоди щодо окремих небезпечних хімічних речовин і пестицидів в міжнародній торгівлі (1998). – К.: Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, 2005. – 43 с.
279. Директива Ради 96/61/ЄС від 24 вересня 1996р. про інтегровану систему запобігання і контролю забруднення // OJ L 257 of 10.10.1996.
280. Директива Європейського Парламенту та Ради 2001/42/ЄС

- від 27 червня 2001р. про оцінку впливу на стан довкілля окремих проектів та програм // OJ L 197 of 21.07.2001, р.30-37.
281. Директива Ради 85/337/ЄЕС про оцінку впливу деяких державних та приватних проектів на стан навколишнього середовища// OJ L 175 of 05.07.1985.C.40.
282. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/2849 (XXVII) від 20 грудня 1971 р. Розвиток та навколишнє середовище // [http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=A/RES/2849\(XXVI\)&Lang=R&Area=RESOLUTION](http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=A/RES/2849(XXVI)&Lang=R&Area=RESOLUTION).
283. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/2995 (XXVII) від 15 грудня 1972 р. Співробітництво між країнами в сфері навколишнього середовища // [http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=A/RES/2995\(XXVII\)&Lang=R&Area=RESOLUTION](http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=A/RES/2995(XXVII)&Lang=R&Area=RESOLUTION)
284. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/36/192 від 17 грудня 1981 р. Міжнародне співробітництво в сфері навколишнього середовища // <http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=A/RES/36/192&Lang=R>
285. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/44/226 (XXVII) від 22 грудня 1989 р. Обіг та видалення, контроль та транскордонне перевезення токсичних та небезпечних продуктів та речовин // <http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=A/RES/44/226&Lang=R>.
286. Лист ДПА України “Про особливості адміністрування збору за спеціальне використання лісових ресурсів у 2009 році” від 23.01.2009 р. N 1130/7/15-0817 // Вісник податкової служби України. – 2009. - № 5.
287. Декларація ООН про клонування людини від 8 березня 2005 р. // Нормативна база ЛІГА:ЗАКОН.
288. Конвенція Ради Європи про захист прав та гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини (Конвенція про права людини та біомедицину) від 4 квітня 1997 р. // Нормативна база ЛІГА:ЗАКОН.
289. Додатковий протокол до Конвенції Ради Європи про захист прав та гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини щодо заборони клонування людських

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абалкина И. Л. Страхование экологических рисков (из практики США) / Абалкина И.Л. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 88 с.
2. Агибалов А.Н. Правовое регулирование радиационной безопасности населения при использовании атомной энергии: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – Саратов., 2001. – 178 с.
3. Актуальные проблемы развития экологического права в XXI веке / О.Л. Дубовик, А.К. Голиченков, М.М. Бринчук и другие. Отв. ред. М.М. Бринчук, О.Л. Дубовик. – М.: Институт государства и права РАН, 2007. – 258 с.
4. Алихаджиева А.С. Правовой механизм реализации права на благоприятную окружающую среду: 12.00.06 / А.С. Алихаджиева. – Саратов, 2003. – 236 с.
5. Андрейцев В. И., Фролов М. А. Кодификация экологического законодательства: состояние и проблемы законодательного конструктивизма // Фиксированное выступление на круглом столе: «Экологический кодекс: мифы и реальность». Киев, 12-13 мая 2005 года. – К., 2005. – 38 с.
6. Андрейцев В.І. Екологічне право: Курс лекцій: Навч. посібник

- для юрид. фак. вузів. – К.: Вентурі, 1996. – 208.
7. Андрейцев В.І. Екологічний ризик у системі правовідносин екологічної безпеки// Право України 1999,– №1,– с.62-69
 8. Андрейцев В.І. Екологія і закон: еколога – правова відповідальність. – К.: Т – во “Знання” УРСР, 1991. – 48 с.
 9. Андрейцев В. І. Право громадян на екологічну безпеку: превентивні гарантії реалізації та захисту // Право України. – 2001. - № 12. – С. 15-20.
 10. Андрейцев В.І. Право громадян на екологічну безпеку: проблеми конституційно-правового забезпечення // Право України. – 2001. – № 4. – С. 8 – 11.
 11. Андрейцев В.І. Розділ 1. Право екологічної безпеки. Глава 1. Право екологічної безпеки в системі екологічного права України // Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад.курс / В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, М.В. Краснова та ін.; За ред. акад. АПрН В. І. Андрейцева. – К.: Істина, 2001. – С.10 – 49.
 12. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: Навч. та наук.-практ. посібн. – К.: Знання-Прес, 2002. – 331 с.
 13. Анісімова Г.В. Здійснення громадянами екологічних прав. Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.06.– К., 1996 – 21 с.
 14. Бабенко В. Цілі та завдання прокурорського нагляду за додержанням природоохоронного законодавства // Право України. – 2002. - № 11. – С. 57-61.
 15. Бабенко В. І., Руденко М.В. Прокурор у галузі охорони довкілля: Сутність, повноваження, організація: Навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих навч. закл.. — К. : Видавничий дім "Ін Юре", 2005. — 408с. — Бібліогр.: с. 366-405.
 16. Бажайкин А. Л. Обязательное экологическое страхование в сфере недропользования // Экологическое право. – 2000. - № 5. – 52 с.
 17. Бажайкин А.Л. Правовая конструкция как инструмент экологического права // Экологическое право. – 2006. - № 4. – С. 5 – 6.
 18. Бажайкин А.Л. Понятие и содержание экологического страхования // Государство и право. – 2005. – № 10. – С. 67 – 75.
 19. Бажайкин А.Л. Правовые аспекты ядерного страхования за рубежом и в Российской Федерации // Экологическое право. – 2003. - № 3. – С. 48 – 52.

20. Бажайкин А. Л. Страхование ответственности за причинение вреда окружающей среде в Федеративной Республике Германия // Экологическое право. – 2004. - № 5. – С. 47-53.
21. Бакай О. Екологічне прогнозування як функція управління у сфері природокористування та охорони довкілля // Вісник Академії правових наук України. – 2001. - № 3 (26). – С. 240-246.
22. Бакай О. О. Правове забезпечення екологічного прогнозування. – Автореф. дис. ... к. ю. н. – Харків, 2001. – 19 с.
23. Бакунина Т.С. О законодательном обеспечении экологической безопасности// Государство и право, – 1995, – №2, – с.115-130.
24. Балюк, Г.І. Досвід правового регулювання відносин щодо охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічних прав громадян на рівні Європейського Союзу та його значення для адаптації законодавства України / Г.І. Балюк. // Міністерство юстиції України Бюлетень Міністерства юстиції України. - Київ, 2007. № 5. - С. 77-98.
25. Балюк Г.І. Деякі проблеми удосконалення юридичної відповідальності у сфері використання ядерної енергії та забезпечення радіоекологічної безпеки / Г. І. Балюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2001. - Випуск 43. – С. 46-51.
26. Балюк Г.І. Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини): Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006 . – 192 с.
27. Балюк Г.І. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій та гарантії прав потерпілих громадян // Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад.курс / В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, М.В. Краснова та ін.; За ред. акад. АПрН В. І. Андрейцева. – К.: Істина, 2001. – С. 166 – 193.
28. Балюк Г.І. Правові засади доступу громадян до інформації у сфері використання ядерної енергії та забезпечення радіоекологічної безпеки / Г. І. Балюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. 2003. - Випуск 50 . – С. 70 – 73.
29. Балюк Г.І. Правові аспекти забезпечення ядерної та радіаційної (радіоекологічної) безпеки в Україні: / Київський

- національний ун – т ім. Т. Шевченка. – К.– 196 с.
30. Балюк Г. І. Проблеми кодифікації та реалізації екологічного законодавства України // Фіксований виступ на круглому столі: “Екологічний кодекс: міфи та реальність”. Київ, 12-13 травня 2005 року. – К.: 2005. - 7 с.
 31. Балюк Г.І. Проблеми формування та становлення ядерного права України. Автореф. дис. ... доктора. юрид. наук: 12.00.06. / Балюк Галина Іванівна.– К., 2000. – 33 с.
 32. Бахуринська М.М. Правові засади концесії земельної ділянки за законодавством України. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. / Балюк Галина Іванівна.– К., 2008. – 20 с.
 33. Бобкова А.Г. Правове забезпечення рекреаційної діяльності. – Автореф. дис. ... д. ю. н. ... 12.00.04; 12.00.06. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2001. – 19 с.
 34. Бобкова А.Г. Правове обеспечение рекреационной деятельности. – Донецк: Юго-Восток, 2000. – 308 с.
 35. Бобкова А.Г. Рекреационное право: Учеб. пособие. – Донецк: ДонНУ, 2000. – 249 с.
 36. Бондар Л. О. Правові засади здійснення екологічно небезпечної діяльності в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 - Одеса, 2001. – 206 с.
 37. Боровська І. Право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля як цивільне особисте немайнове право: історія виникнення, становлення і розвитку // Підприємництво, господарство і прав. – 2004. – № 4. – С. 44 – 48.
 38. Боровська І. Право фізичних осіб на відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля // Право України. – 2004. - № 9. – С. 58-60.
 39. Братель Г.О. Цивільно-правові наслідки надзвичайних ситуацій: Автoref. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національний університет внутрішніх справ. – Х., 2003. – 22 с.
 40. Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє середовище: монографія / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х. : Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2008. — 168с.
 41. Бредіхіна В. Л. Право громадян на безпечне навколишнє природне середовище: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Х., 2005. – 21 с.

42. Бринчук М.М. Государственное управление как эколого-правовая категория // Экологическое право. – 2006. - № 1. – С. 10 – 15.
43. Бринчук М.М. Комплексность в экологическом праве // Экологическое право. – 2004. – № 6. – С. 19 – 28.
44. Бринчук М. М. О понятийном аппарате экологического права // Государство и право .- 1998.- № 9.- с. 20-28.
45. Бринчук М. М. Правовая охрана атмосферного воздуха. – М.: Наука, 1985. – 174 с.
46. Бринчук М.М. Правовая охрана окружающей среды от загрязнения токсичными веществами, – М.: Наука, 1990, – 212 с.
47. Бринчук М.М. Правовые меры борьбы с химическим загрязнением окружающей среды// Окружающая среда под охраной закона/ Ред. О.С. Колбасов, М.М. Славин. – М.: Ин-т. государства и права АН СССР, 1982.– с.70-80.
48. Бринчук М.М. Человек как объект экологических отношений // Экологическое право. – 2005. – № 3. – С. 2 – 5.
49. Бринчук М.М. Экологическое право. (Право окружающей среды): Учебник для высших учебных заведений. – М.: Юристъ, 1999.– 688 с.
50. Васьковська В. Механізм забезпечення права людини на безпеку // Право України. – 2005. - № 9. – С. 25-28.
51. Віленчук О. М. Екологічне страхування в системі охорони природного середовища // Економіка АПК. – 2001. - № 10. – 128 с.
52. Вітовська І. В. Правове регулювання використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України. – Автореф. дис. ... к. ю. н. ...12.00.06. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника,, 2004. – 19 с.
53. Воронцова А. А. Экологические права граждан в международных документах о правах человека и гражданина // Экологическое право. – 2005. - № 1. – С. 96-99.
54. Вылегжанина Е.Е. Международно-правовое развитие процедуры оценки воздействия хозяйственной деятельности на окружающую среду // Экологическое право. – 2005. - № 3. –С. 35 – 41.
55. Выпханова Г.В. К вопросу об информационном обеспечении природопользования и охраны окружающей среды:

- концептуальные и правовые аспекты // Экологическое право. – 2006. - № 5. – С. 36 – 40.
56. Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довкілля України: Проблеми теорії, застосування та розвитку кримінального законодавства. – К.: Верховна Рада України. Інститут законодавства, 2002. – 660с.
57. Голиченков А.Г. Экологический контроль: теория и практика правового регулирования. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 36 с.
58. Гордеев В. Правові питання використання малих річок // Право України. – 1994. - № 1-2. – С. 31-33.
59. Государственно-правовое управление качеством окружающей среды / Под ред. А. В. Сурилова. – К., О.: Вища школа, 1983. – 190 с.
60. Государственно-правовое управление качеством окружающей среды в союзной республике / Под ред. Ю. С. Шемшученко. – К.: Наукова думка, 1990. – 287 с.
61. Григор'єва Т. В. Правове регулювання використання й охорони водних живих ресурсів. – Автореф. ... к. ю. н. ... 12.00.06. – Х.: Національна юридична академія України Імені Ярослава Мудрого, 2005. – 16 с.
62. Грицкевич С. Г. Конституційні екологічні права людини й громадянина та їх забезпечення органами внутрішніх справ. – Автореф. дис. ... к. ю. н. ... 12.00.02. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2002. – 15 с.
63. Даугуль В. Поняття та особливості екологічного страхування в Україні // Право України. – 1999. – № 4. – С. 51 – 54.
64. Доржиева Р.Ц. Экологические требования: понятие и соотношение с другими терминами // Экологическое право. – 2006. -№ 5. – С. 7 – 10.
65. Доронин Г. Г. Юридическая ответственность за экологические правонарушения: исходные положения и теоретические подходы // advocatus@newmail.ru
66. Драгонец Ян, Холлендер Павел. Современная медицина и право. – М.: Юридическая литература, 1991.
67. Дубовик О.Л. Механизм действия права в чрезвычайных ситуациях. // В кн. Обеспечение безопасности населения и территорий (организационно-правовые вопросы). – М.: Ин – т гос-ва и права РАН. – 1994. – с. 3.
68. Дубовик О.Л. Механизм действия права в охране окружающей среды. М.: «Наука», 1984. – 167.

69. Дубовик О.Л. Организация эколого-правовых научных исследований в ФРГ // Экологическое право. – 2003. - № 3. – С. 39 – 42.
70. Дубовик О.Л. Развитие института “экологические права и обязанности” в эколого-правовых исследованиях // Экологическое право. – 2005. - № 2.- С. 2 -3.
71. Дубовик О.Л. Экологическое право: учеб. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 688 с.
72. Дубовик О.Л., Кремер Л, Люббе-Вольф Г. Экологическое право: Учебник / Отв. ред. О.Л. Дубовик. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 768 с.
73. Екологічна експертиза: право і практика / В. І. Андрейцев, М. А. Пустовойт, С. В. Калиновський та ін.; За ред. В. І. Андрейцева, М. А. Пустовойта. – К.: Урожай, 1992. – 208 с.
74. Екологічне право України: Підручник для студентів юрид. вищ. навч. закладів / В.К. Попов, А.П. Гетьман, С.В. Разметаєв та ін.; За ред. В.К. Попова, А.П. Гетьмана. – Харків: Право, 2001. – 479 с.
75. Екологічне право України: Підручник для студентів юрид. вищ. навч. закладів / В.К. Попов, А.П. Гетьман, С.В. Разметаєв та ін.; За ред. В.К. Попова, А.П. Гетьмана. – Харків: Право, 2007. – 485 с.
76. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / Г.І. Балюк, М.В. Краснова, Ю.С. Шемшученко та інші; За ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: “Юридична думка”, 2005. – 848 с.
77. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / Г.І. Балюк, М.В. Краснова, Ю.С. Шемшученко та інші; За ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: “Юридична думка”, 2008. – 856 с.
78. Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад.курс / В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, М.В. Краснова та ін.; За ред. акад. АПрН В. І. Андрейцева. – К.: Істина, 2001. – 544 с.
79. Єрофеев М.І. Конституційне право громадян на безпечне довкілля та його забезпечення в умовах надзвичайних екологічних ситуацій //В кн. Конституція України – основа подальшого розвитку законодавства. Збірник наукових праць. Випуск 2. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України., 1997. – С. 172.
80. Жалинский А.Э. Правовой статус населения в условиях чрезвычайного положения // В кн. обеспечение безопасности

- населения и территорий (организационно-правовые вопросы). – М.: Ин – т гос-ва и права РАН, 1994. – С. 26 – 38.
81. Жуковська О. Л. Відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної небезпеки: деякі аспекти проблеми. – К.: Либідь, 1994. – 200 с.
 82. Заєць О.І. Проблеми юридичних гарантій захисту прав суб'єктів правовідносин у сфері земельної реформи: шляхи вдосконалення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2000. – Вип. 37. – С. 46 – 51.
 83. Заєць О.І. Розвиток сучасної правничої думки про право власності на природні ресурси та комплекси в Україні // Вісник Київського ун-ту. Юрид. науки. – 2000. – Вип. 64.
 84. Заєць О.І., Позняк Е.В., Шомпол О.А. Правові проблеми формування системи органів управління в галузі екології // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 12. – С. 34 – 44; 2008. – № 2. – С. 45 – 55; 2008. – № 3. – С. 64 – 71.
 85. Заїкін Ю. В. Актуальні проблеми екологічного страхування в Україні // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Економічні науки. – 2001. – № 4. – 376 с.
 86. Земельне право України: Підручник / М. В. Шульга (кер. авт. кол.), Г. В. Анісімова, Н. О. Багай, А. П. Гетьман та ін.: За ред М. В. Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.
 87. Земельное право Украины: Учеб. пособие / Авт. кол.: Беженарь А.М., Бердников Е.С., Бондар Л.А. и др.; Под ред. Погребного А.А., Каракаша И.И. – К.: Истина, 2002. – 496 с.
 88. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар [3-є вид., перероб. і доп.] / [В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, А.П. Гетьман та ін.] ; За ред. В.І. Семчика. – К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2007 – 896 с.
 89. Зеркалов Д.В. Екологічна безпека: управління, моніторинг, контроль. Посібник. – К.: КНТ, Дакор, Основа, 2007. – 412 с.
 90. Игнатьева И.А. Экологическое страхование: содержание и возможности правового регулирования // Государство и право. – 2005. – № 11. – С. 52 – 62.
 91. Ільїна Є. Відповідальність за порушення законодавства про охорону озонового шару // Право України. – 1998. – № 9. – С. 38 – 41.
 92. Ільїна Н.Л. Юридична природа екологічної безпеки при

- плануванні та забудові міст України. // Збірник матеріалів Міжрегіональної науково-практичної конференції «Забезпечення екологічної безпеки – обов'язок Української держави». 24-25 вересня 2004р. Івано-Франківськ: ін-т Прикарпатського ун-ту ім. Василя Стефаника, 2004. – С.163-169.
93. Ільїна Н.Л. Планування територій як засіб правового забезпечення екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища // Молодь у юридичній науці: Збірник тез Міжнародної наукової конференції молодих вчених «Четверті осінні юридичні читання» (21-22 жовтня 2005 р.): У 3-х частинах: Частина третя “Публічно-правові науки». Підтом І. – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління і права, 2005. – С. 81-84.
94. Ільїна Н.Л. Правові аспекти екологічних ризиків при плануванні та забудові міст України. // Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – 2006. – Вип. №31 – С. 362-367.
95. Ільїна Н.Л. Правові засади екологічного планування як функції державного управління в сфері забезпечення екологічної безпеки. // Юридична Україна. - №6. – 2006. – С.61-66.
96. Иойрыш А.И. Концепция риска: его оценка и управление им // Обеспечение безопасности населения и территорий (организационно-правовые вопросы). – М.: Ин – т гос-ва и права РАН, 1994. – С. 19 – 26.
97. Калиновський С.В. Оцінка впливу і екологічна експертиза – сьогодні і завтра // Рідна природа. – 2000. - № 1. – С. 16 – 24.
98. Каракаш І.І. Глава 1. Предмет і система природноресурсового права // Природноресурсове право України / Е.А. Бавбекова, Л.О Бондар, Н.С. Гавриш, О.В. Глотова та ін.; За ред. І.І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – С. 5-41.
99. Качинський А.Б. Сучасні проблеми екологічної безпеки України // Наукові доповіді. Національний інститут стратегічних досліджень. – 1994. – Випуск 33. – 48 с.
100. Качинський А.Б., Наконечний О.Г. Стійкість екосистем та проблеми нормування в екологічній безпеці України. Монографія. Серія «Екологічна безпека». Випуск 1. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 1996. – 50 с.
101. Кашинцева О. Правове регулювання генетичних досліджень людини в Україні: деякі аспекти // Право України. – 2007. – №

5 – С. 131 – 134.

102. Клейн В.В. Судебная защита права человека и гражданина на благоприятную окружающую среду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Клейн Вероника Викторовна. – Сакт-Петербург, 2002. – 168 с.
103. Кобецька Н.Р. Екологічні права громадян України: автореф. дис. на здобуття канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 “Земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право”. – К., 1998. – 17 с.
104. Коваленко Т. О. Розвиток законодавства України про біобезпеку // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2004. - № 10 (36). – С. 43-55.
105. Ковальчук Т.Г. Екологічна безпека продуктів харчування: поняття та зміст // Право. України. – 1997. - № 5. – С. 22-25.
106. Ковальчук Т.Г. Правові питання забезпечення екологічної безпеки продуктів харчування // Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.06. / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1996. – 20 с.
107. Ковальчук Т.Г. Проліми забезпечення права громадян на внутрішню екологічну безпеку: короткі тези доп. та наук. пов. республ. наук.-практ. конф. [“Правова держава України: проблеми, перспективи розвитку ”] , (Київ, 9 – 11 листопада 1995 р.) / Національна юридична академія України. – Х.: Національна юридична академія України, 1995. – С. 218 – 220.
108. Ковтун О.М. Правові аспекти охорони територій та об’єктів природно-заповідного фонду України. – Автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2008. – 16 с.
109. Колодкин А.Л. Мировой океан. Международно-правовой режим. Основные проблемы / Колодкин А.Л., Гуцуляк В.Н., Боброва Ю.В. – М.: Статут, 2007. – 637 с.
110. Коморний О. Правова природа угод про розподіл продукції // Право України. – 2002. - № 4. – С. 43-46.
111. Корнякова Н.О. Юридична природа поводження з відходами за законодавством України // Право України. – 2004. – № 8. – С. 107 – 113.
- 112.
113. Коротинський П.А. Класифікація надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру // Надзвичайна ситуація. – 2004. – № 8. – С. 52-54.
114. Котелевець А. В. До питання про визначення шкоди,

- заподіяної довкілля // Вісник Верховного Суду України. – 2005. - № 6 (58). – С. 39-38.
115. Котелевець А. Особливості правозастосовчої практики судів у сфері екології // Право України. – 2002. - № 4. – С. 53-55.
116. Кравцов С. Стандартизація і нормування в галузі охорони атмосферного повітря // Право України. – 1999. - № 4. - С. 54-55, 65.
117. Кравченко С. М. Имущественная ответственность за нарушение природоохранительного законодательства. – Львов: Вища школа. Изд-во при Львов. ГУ, 1979. - 183 с.
118. Кравченко С.М. Розділ IV. Екологічні права і обов'язки громадян // Екологічне право України: Підручник для студ. вищ. навч. закладів / В.К. Попов, А. П. Гетьман, С.В. Разметаев та ін.; За ред. В.К. Попова та А. П. Гетьмана.– Х.: Право, 2001. – С. 67 – 82.
119. Кравченко С.Н. Социально-психологические аспекты правовой охраны окружающей среды. – Львов: «Вища школа», 1988. – 138 с.
120. Кравченко С. Східна Європа: застосування екологічного права громадянами // Вісник екологічної адвокатури. – 2003. – № 23. – С. 5 – 13.
121. Красавчикова Л.О. Право на благоприятную окружающую среду (гражданско-правовой аспект) // Российский юридический журнал. – 1993. – № 3.
122. Краснова И. О. Роль судебных и административных процедур в экологической защите: из опыта США // Советское государство и право. – 1991. - № 4. – С. 80-91.
123. Краснова И.О. Экологическое право и управление в США / Краснова И.О. – М.: Байкальская Академия, 1992. – 240 с.
124. Краснова М.В. Гарантії реалізації права громадян на екологічну інформацію. / Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.06. / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка.– К., 1997. – 16 с.
125. Краснова М.В. До питання компенсації шкоди за екологічним законодавством України // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2003. – Вип. 53. – С. 88 – 90.
126. Краснова М.В. Екологічні права і обов'язки громадян // Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / Ю.С. Шемшученко, Г.І. Балюк, М.В. Краснова та ін.; За заг.

- ред. Ю. С. Шемшученка. – К.: ТОВ “Видавництво “Юридична думка”, 2005. – С. 39 – 66.
127. Краснова М.В. Компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища як загальноююридичний принцип охорони довкілля // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія “Юридичні науки”. – 2004. – № 60.
128. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти): монографія / М.В. Краснова. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2008. – 439 с.
129. Краснова М.В. Право громадян на екологічну інформацію: проблеми гарантій реалізації та захисту // Право України. – 1997. – № 3. – С. 42 – 48.
130. Краснова М.В. Правове забезпечення участі громадськості в процесі прийняття рішень, що стосуються довкілля. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 2002. – Вип. 48. – С. 263 – 273.
131. Краснова М.В. Правове регулювання екологічного інформування: порівняльно-правовий аналіз // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія “Юридичні науки”. – 2001. – № 45.
132. Кремер Л. Экологическое право Европейского Союза / Л. Кремер, Г. Винтер. – М.: Издательский Дом «Городец», 2007. – 144 с.
133. Круглов В.В. Законодательство Европейского Сообщества в сфере охраны окружающей среды в промышленности // Экологическое право. – 2005. – № 2. – С. 42 – 46.
134. Круглов В. В. Законодательство Европейского Сообщества в сфере охраны окружающей среды в промышленности // Экологическое право. – 2005. - № 2. – С. 42-46.
135. Круглов В.В. О совершенствовании экономико-правового механизма охраны окружающей среды в промышленности // Экологическое право. – 2006. - № 5. – С. 28 – 30.
136. Кудас С., Черв’якова О. Нагляд за додержанням екологічного законодавства органами місцевого самоврядування // Право України. – 2001. – № 1. – С. 61-64.
137. Кузнєцова Н.В. Экологическое право: Учебное пособие. – М. : Юриспруденция, 2000. – 168 с.
138. Кузнєцова С. В. Правове забезпечення фінансування у сфері

- охорони навколишнього природного середовища: // Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 „Земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право” - К., 2000. – 17 с.
139. Кузнiченко О.С. Правова природа акти́в про введення надзвичайних спеціальних адміністративно-правових режимів // Вісник національного університету внутрішніх справ. Спецвипуск. 2001. Харків.– 2001.– С. 196 – 198.
140. Кузнiченко О.С. Надзвичайні спеціальні адміністративно-правові режими у законодавстві України // Право України. – 2000. – № 12. – С. 20 – 24.
141. Куцевич М.П. Кримінальна відповідальність за екоцид: міжнародний та національний аспекти // Автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 „Кримінальне право, кримінологія, кримінально-виконавче право” / М.П. Куцевич.– К., 2007. – 20 с.
142. Лилак Д. Колізія і конкуренція законів // Право України. – 2001. - № 4. – С. 19-21.
143. Ліпкан В.А. Необхідність формування системи національної безпеки// Право і безпека. – 2003. – №2. – с.23-26.
144. Локтева Н. В. Приватно-правові елементи договірних відносин щодо використання водних ресурсів для зрошення // Приватно-правовий метод регулювання суспільних відносин: стан та перспективи розвитку: Збірник тез Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів (25-26 листопада 2005 року). – Київ-Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2005. – 90-92.
145. Лопатин В.Н. Экологическая безопасность: проблемы конституционной законности // Государство и право. – 2004. - № 2.- С. 21-31.
146. Лукьянов А.С. Биоэтика с основами биоправа: Учебное пособие. – М.: Научный мир, 2008. – 360с.
147. Люббе-Вольф Г. Основные характеристики права окружающей среды Германии// Государство и право – 2000 - №11 – С.89-94
148. Максименцева Н.О. Правове забезпечення поводження з небезпечними відходами: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – 19 с.

149. Малеин Н. С. О юридической ответственности и компенсации ущерба в связи с авариями, катастрофами и экологическими бедствиями / Н.С. Малеин // Право и чрезвычайные ситуации [Колбасов О.С., Бринчук М.М., Малеин Н.С. и др.] ; Отв. ред. Колбасов О. С., Бринчук М. М. – М.: РАН, ИГИП, 1992. – С. 158-166
150. Малышева Н. Р. Охрана окружающей среды от шумового воздействия (правовые и организационные вопросы) / Малышева Н.Р. – К.: «Наукова думка», 1984. – 144 с.
151. Малышева Н. Р., Ерофеев Н. И., Петрина В. Н. Эколого-правовые аспекты научно-технического прогресса. – К.: Наукова думка, 1993. – 155 с.
152. Мамутов В.К. Розовский Б.Г. Проблеми екологічного права в контексті сталого розвитку України // Проблеми сталого розвитку України. – К. “БМТ”, 1999. – С. 174-193.
153. Матеріали науково-практичної конференції “Оцінка впливу об’єктів будівництва на навколишнє середовище (ОВНС). Безпека навколишнього природного, соціального, техногенного середовища” (28 травня – 1 червня 2001 р., м. Ялта, Крим); “Екзогенні процеси та проблеми інженерного захисту берегів морів і водосховищ” (4-8 червня 2001 р., м. Ялта, Крим). – К.: Товариство “Знання” України, 2001. – 108 с.
154. Матеріали третьої, науково-практичної конференції “Оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС) об’єктів будівництва. Регіональні, галузеві проблеми; практика проведення ОВНС” (27-31 травня 2002 р., м. Коктебель, Крим). – К.: Товариство “Знання” України, 2002. – 80 с.
155. Матвійчук В.К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): Монографія. – К.: “Азимут-Україна”, 2005. – 464 с.
156. Матвійчук В.К., Присяжний В.М. Забруднення, засмічення та виснаження водних об’єктів: відповідальність, досудове і судове слідство та запобігання: Монографія. – К.: КНТ, 2007. – 272 с.
157. Медведєва М. Міжнародне право та біотехнології / Марина Медведєва. – К.: Видавничий дім “Промені”, 2006. – 256 с.
158. Медведєва Н.П. Правові засади гірничої концесії: Дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.06 / Медведєва Наталія Петрівна. – К., 2008. – 197 с.

159. Мельничук О.І. Міжнародно-правовий статус всесвітньої культурної і природної спадщини / Мельничук О.І. – К.: Наукова думка, 2008. – 288 с.
160. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. Європейське право навколишнього середовища. Навчальний посібник. – Львів: Львівський нац. ун-т імені Івана Франка, Благодійний фонд “ЕКОПРАВО-ЛЬВІВ”, 2004. – 256 с.
161. Мищенко В.Л. Правовое регулирование охраны окружающей среды в послеаварийный период // Право и чрезвычайные ситуации / А.И. Иойрыш, Н.Г. Жаворонкова, С.С. Занковский и др.; Отв. ред. О.С. Колбасов, М.М. Бринчук. – М.: Ин-т гос-ва и права РАН, 1992. – С. 143 – 149.
162. Мірошніченко А.М. Нормування як засіб правового регулювання земельних відносин: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2004. – 206 с.
163. Мних М. В., Мних А. М. Екологічне страхування в Україні та в інших країнах світу // Економіка, фінанси, право. – 2003. - № 5. – 40 с.
164. Мороз Г. Визначення поняття «громадськість» у контексті природоохоронної діяльності // Право України. – 2004. - № 8. – С. 100-103.
165. Новикова Е.В., Петрова Т.В. Об изменениях в законодательстве по вопросам лицензирования в сфере природопользования, охраны окружающей среды и обеспечения экологической безопасности // Экологическое право. – 2003. - № 3. – С. 13 – 19.
166. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
167. Овсяк А.М. К вопросу о международно-правовом регулировании права человека на благоприятную окружающую среду // В кн. Охрана окружающей среды: управление и право. – Сборник научных трудов / Шемшученко Ю.С., Волошин В.В., Петров В.В. Бринчук М.М. и др. Ред. кол. Шемшученко Ю.С. (председатель), Кубрак Б.К., Волошин В.В. – К.: “Наукова думка”, 1982. – С. 192 – 195.
168. Охрана окружающей среды: управление, право: Сборник науч. тр. – К.: Наукова думка, 1982. – 207 с.
169. Петрина В. Правові моменти забезпечення радіаційної безпеки в Україні після Чорнобильської катастрофи // Право України. – 1994. - № 1-2. – С. 27-31.

170. Петров В.В. Окружающая среда и здоровье человека (три вида возмещения вреда здоровью). // Вестник МГУ: Серия 11: Право.– 1994. – № 1. – С. 3 – 15.
171. Петров В.В. Объект и предмет правовой охраны природы в СССР// Советское государство и право. – 1976.– №4.–с.58-64.
172. Петров В. В. Экологическое право России. Учебник для вузов. – М.: Издательство БЕК, 1995. – 557 с.
173. Петров В. В. Экологическое право: Схемы и методика решения задач. – М., 1989. – 192 с.
174. Позняк Е.В. Громадська екологічна експертиза в системі права екологічної безпеки // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 16. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2002. – С. 281 – 287.
175. Позняк Е.В. Класифікація джерел права у сфері екологічного страхування в Україні // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 11. – С. 36 – 44.
176. Позняк Е.В. Правові аспекти здійснення громадської екологічної експертизи в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2005. – 179 с.
177. Позняк Е.В. Правові проблеми обмеження, тимчасової заборони (зупинення) та припинення екологічно небезпечної діяльності в Україні // Екологічне законодавство України: стан та перспективи розвитку: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф.; м. Харків, 13 – 14 груд., 2007 р. / Редкол.: Ю.П. Битяк, М.В. Шульга, І.В. Яковюк. – Х.: Право, 2008. – С. 136 – 141.
178. Позняк Е.В. Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у сфері військової діяльності. // Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції „Військова освіта та наука: сьогоднішня та майбутня”. – К.: ВІКНУ, 2007. – С. 385 – 388.
179. Позняк Е.В. Проблеми правового забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища в межах об'єктів і територій природно-заповідного фонду України // Актуальні проблеми держави та системи права України в умовах світової глобалізації: Збірник наукових праць // Матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції молодих вчених / Ред. кол.: В.І. Курило, В.О. Шамрай та ін. – К.: Видавничий центр НАУ. – 2007. – С. 284 – 286.
180. Полешко А. Дослідження соціально-економічних та правових

- проблем у сфері екології // Право України. – 2003. - № 11. – С. 68-70.
181. Попов В., Гетьман А. Правові проблеми використання і охорони рослинного світу // Право України. – 2000. - № 1. – С. 51-53.
182. Попович Т. Екологічні стандарти у розрізі генезису екологічного права (цивільно-правовий аспект) // Юридична Україна. – 2004. - № 9. – С. 37-40.
183. Попович Т. Г. Екологічно безпечне житло: реалії та правове регулювання. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2006. – 32 с.
184. Правовая охрана окружающей природной среды в странах Восточной Европы: Учеб. пособие для вузов / Под ред. Петрова В. В. – М.: Высш. шк., 1990. – 368 с.
185. Проблеми і стратегія виконання Україною Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату / В.Я.Шевчук, І.В.Трофимова, О.М.Трофимчук та ін. – К.:УІНСІР, 2001. – 96 с.
186. Природноресурсове право України: Навч. посіб. / Е.А. Бавбекова, Л.О. Бондарь, Н.С. Гавриш и др.; За ред. І. І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – 376 с.
187. Проблемы экологического, земельного права и законодательства в современных условиях (Материалы научно-практической конференции) // Государство и право. – 2001. - № 6. – С. 107-119.
188. Проект Екологічного кодексу України від 20 лютого 2004 р., внесений народними депутатами України А.Толстоуховим, Г.Руденком, Ю.Соломатіним, К.Ситником, А.Грязєвим, С.Гавришем, Р.Богатирьовою, К.Ващук, Ю.Павленком. // Поточний архів Верховної Ради України. – 2004. – Реєстраційний № 5170.
189. Пушкарев В.Г. Установление судами ущерба при браконьерстве // Экологическое право. – 2006. – № 2. – С. 32 – 33.
190. Рабінович П.М., Панкевич П.І. Здійснення прав людини. – Львів: “Астрон”, 2001. – 108 с.
191. Равилова Э.И. Обеспечение права на благоприятную окружающую среду в Республике Башкортостан // Автореф. к. ю. н. 12.00.06. Уфа 1999г.– 28 с.
192. Радык И.Л. Правовые проблемы экологического лицензирования: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – Х., 2001.

– 164 с.

193. Разгельдеев Н. Т. Ответственность по советскому природоохранному праву / Под. Ред. В. Н. Демьяненко. – Саратов: Изд-во Сарат. университета, 1986. – 146 с.
194. Разметаев С., Даугуль В. Правові питання удосконалення законодавства про екологічне страхування в Україні // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – № 2 (17). – С. 93 – 97.
195. Регушевский Р.Е. Основы правового регулирования и гарантии экологической безопасности жизнедеятельности человека и гражданина в Украине // Проблемы толкования и реализации законодательства в Украине и задачи адвокатуры. – Симферополь: “Таврия-Плюс”, 2003. – С. 115-122.
196. Ренгелинг Г.В. Европейский кодекс окружающей среды: утопия или действительность? // Экологическое право. – 2003. – № 3. – С. 34 – 35.
197. Решетник Л. Екологічне страхування як одна з форм відшкодування шкоди, заподіяної порушенням права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля // Право України. – 2002. – № 6. – С. 78-81.
198. Робинсон Н. Правовое регулирование природопользования и охраны окружающей среды в США: пер. с англ. под ред. О.С. Колбасова и А.С. Тимошенко; послесл. О.С. Колбасова. – М.: Прогресс, 1990. – 528 с.
199. Розовский Б. Г. Правовое регулирование рационального природопользования. – К.: Наукова думка, 1981. – 238 с.
200. Розовский Б.Г. Эффективность правовых норм об охране окружающей среды // Советское государство и право. – 1982. – №6. – с.30-37.
201. Романов В.И. Ответственность за вред, причиненный объектам животного мира и среде их обитания // Экологическое право. – 2003. – № 3. – С. 28 – 33.
202. Рушайло В.Б. Общественная безопасность как объект специального режимного регулирования // Право и политика. – 2004. – №3. – с.92-97.
203. Русановська Н.О. Сутнісні ознаки та місце права рекреаційного природокористування в системі екологічних прав громадян // Вісник Київського ун-ту. Юрид. науки. – 2006. – Вип. 64.
204. Сасов О. В. Кримінально-правова охорона лісу: Автреф. на

- здобудтця вченого ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 „Кримінальне право, кримінологія, кримінально виконавче право“. – К., 2002. – 16 с.
205. Седов А. А. Правовые проблемы лесопользования // Право и политика. – 2004. - № 11. – С. 115-128.
206. Слепченко А. А. Деякі аспекти реалізації права громадян на одержання екологічної освіти // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2003. - Випуск 53. – С. 84-88.
207. Слепченко Т. Організаційно-правові питання забезпечення екологічної безпеки на виробництві // Право України. – 2002. - № 5. – С. 68-72.
208. Советское природоресурсовое право и правовая охрана окружающей среды. Общ. часть. Вовк Ю. А. – Х.: Выща школа. Изд-во при Харьк. Ун-те. – 1986. – 169 с.
209. Стек С. Орхусская конвенция: руководство по осуществлению / С. Стек, С. Кейси-Лефковиц. – Нью-Йорк и Женева: Организация объединенных наций, 2000. – 268 с.
210. Струтинська-Струк Л. В. Правове забезпечення біологічної безпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2005. – 205 с.
211. Судовий захист екологічних прав громадян України: довідник для суддів / Краснова М.В., Малишева Н.Р., Шевчук П.І. та ін. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2001. – 178 с.
212. Сурілова (Плотнікова) О. Актуальні питання екологічної відповідальності за порушення законодавства про використання і охорону надр // Право України. – 2001. - № 5. – С. 81-84.
213. Тихий П.В. Еколого–правове регулювання спеціального використання дикої фауни: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 „Земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право“. – Х., 2000. – 20 с.
214. Третяк Т.О. Особливості змісту права громадян на екологічну безпеку / Т.О. Третяк // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 1. – С. 234 – 237.
215. Третяк Т.О. Правові аспекти класифікації надзвичайних екологічних ситуацій / Т.О. Третяк // Державна безпека Україні. – 2007. - № 9 – 10. – С. 94 – 100.
216. Трофанчук Т. Еколого-правові проблеми приватизації в

- Україні // Юридична Україна. – 2003. - № 4. – С. 46-49.
217. Турлова Ю. Критерії визначення поняття “збір за забруднення навколишнього природного середовища” // Право України. – 2002. - № 2. – С. 107-110.
218. Туманов Г.А., Фризко В.Н. Общественная безопасность и ее обеспечение в экстремальных условиях// Советское государство и право. – 1989. – №8.– С.19-28.
219. Тустановська І. В. Застосування права в галузі охорони довкілля в Україні та США (порівняльний аналіз) // Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 „Земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право”. – Львів:, 1998. – 18 с.
220. Тустановська І. Застосування екологічного законодавства у США // Право України. – 1998. - № 2. – С. 102-105.
221. Федоровська О.Б. Правове забезпечення громадського екологічного контролю в Україні // Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2007. – 19 с.
222. Фролов М. О. Екологічний ризик у регулятивних правовідносинах екологічної безпеки// Право України, – 2000,– №9, – с.94-98.
223. Фролов М. О. Охорона земель як еколого-правовий імператив земельного законодавства // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. - № 3. – С. 73-79.
224. Фролов М.О. Правові аспекти екологічного ризику. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.06. / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка.– К., 2001. – 211 с.
225. Фролов М.О. Правові аспекти екологічного ризику // Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.06. / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка.– К., 2001. – 20 с.
226. Фюр М. Транснаціональний правотворческий процес и политика ЕС в области производства продукции на примере отходов электронного и электрического оборудования // Экологическое право. – 2006. - № 4. – С. 30 -
227. Хімич О.М. Адміністративно-правові заходи примусового характеру, які застосовуються у діяльності міліції щодо забезпечення екологічної безпеки // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 2003. - № 8. – С. 218-225.
228. Хімич О.М. Адміністративно-екологічне правопорушення: проблемні питання // Право України. – 2003. – № 4. – С. 68-72.

229. Хіміч О. Взаємозв'язок екологічної безпеки із законністю: окремі аспекти // Право України. – 2003. – № 11. – С. 65 – 67.
230. Хіміч О. Екологічна безпека як елемент національної безпеки // Право України. – 2002. - № 11. – С. 44-48.
231. Чаусова Л. Л. Принципи екологічного права // Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 „Земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право”.. – Харків, 1998. – 19 с.
232. Чаусова Л. Система принципів екологічного права України // Право України. – 1996. - № 8. – С. 47-49.
233. Черкашина М. Поняття та класифікація юридичних гарантій екологічних прав громадян // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 11. – С.82 – 84.
234. Чорноус О.В. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України : Автореф. дис. ... к. юрид. наук: 12.00.06 / Інститут держави і прав ім. В.М. Корецького. –К., 2006. – 20 с.
235. Чуйков В. Еколого-правові вимоги в економіці природокористування // Право України. – 1994. - № 11-12. – С. 25-28.
236. Шарапова С.В. Правове забезпечення екологічного моніторингу в Україні // Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.06. – Х., 2002. – 19 с.
237. Шевчук Ю.В. Конституційно-правові гарантії екологічних прав громадян в Україні. – К.: Геопринт, 2006. – 132 с.
238. Шемшученко Ю.С. Административная ответственность в области охраны окружающей среды. – К: О-во «Знание» УССР, 1987. – 48 с.
239. Шемшученко Ю.С. Правовые проблемы экологии. – К.: «Наукова думка», 1989. – 260.
240. Шемшученко Ю.С. Человек и его право на безопасную (здоровую) окружающую среду // Государство и право. – 1993. – № 10. – С. 120 – 125.
241. Шемшученко Ю. С., Мунтян В. Л., Розовский Б. Г. Юридическая ответственность за нарушение законодательства в области охраны окружающей среды. – К.: Наукова думка, 1978. – 279 с.
242. Шершун С. М. Еколого-правове регулювання лісокористування в Україні // Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 „Земельне право, аграрне право,

- екологічне право, природоресурсове право”. – К., 2005. – 17 с.
243. Шершун С. Поняття лісу та інших основних категорій лісового законодавства // Право України. – 2004. - № 7. – С. 65-69.
244. Шершун С. Право власності на ліс // Право України. – 2004. - № 12. – С. 75-79.
245. Шомпол О.А. Проблеми забезпечення суб’єктивного права громадян на екологічну безпеку і процесі адаптації законодавства України до законодавства ЄС // Права і свободи людини і громадянина: проблеми судового захисту. / Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції Київського національного університету імені Тараса Шевченка (23-24 листопада 2007 року). – К.: ВГЛ "Обрії", 2008.- С.174-176.
246. Шомпол О.А. Поняття "вдосконалення законодавства України про екологічну безпеку" в контексті міжнародно-правових зобов’язань // Юридична Україна. -№1.- 2009. – С.82-87.
247. Шульга М.В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Фирма “Консум”, 1998. – 224 с.
248. Экард Ф., Пельман К., Компетенция Европейского сообщества в правовой защите – на примере Орхусской конвенции // Экологическое право. – 2006. - № 5. – С. 41 – 45.
249. Экологическое право Украины: Учебн. Пособие. / [А.В. Анисимова, А.П. Гетьман, В.И. Гордеев и др.]; Отв. ред. А.П. Гетьман, М.В. Шульга. – Х.: ООО “Одиссей”, 2007. – 464 с.
250. Экология: конституционно-правовые проблемы / [Мальшко Н.И., Шемшучено Ю.С., Чуйков В.А. и др.] Сб. научн. статей. Под ред. Н.И. Мальшка. – Луганск: Украинская научная ассоциация, 1994. – 50 с.
251. Эрделевский А.М. Моральный вред и компенсация за страдания: Научн.-практ. пособие. – М.: БЕК, 1996. – 173 с.

Інтернетресурси

1. Основні міжнародно-правові акти у сфері охорони довкілля за участі України: http://www.epl.org.ua/misznar_zak-vo.htm
2. Міністерство охорони навколишнього природного середовища України - <http://www.menr.gov.ua>

3. Європейське право навколишнього середовища. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. Навчальний посібник – Львів, 2004. – 256с.
<http://www.epl.org.ua/files/Books/EUROPEAN%20UNION%20ENVIRONMENTAL%20LAW.pdf>

4. http://www.epl.org.ua/files/Books/COMPENDIUM_OF_THE_EU_LEGAL_ACTS.pdfЗбірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища. – Львів, 2004. - 192
<http://www.epl.org.ua/files/Books/COMPENDIUM%20OF%20THE%20EU%20LEGAL%20ACTS.pdf>